

เอกสิทธิ์และความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญของประเทศไทย

เอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภา เป็นหลักเกณฑ์ที่สำคัญยิ่งตามหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญ จนเป็นที่ยอมรับกันและมีการบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญของทุกประเทศ หลักเกณฑ์ใหญ่ ๆ จะมีวิธีการคล้ายคลึงกันเป็นส่วนมาก สำหรับประเทศไทยนั้น ก็ได้มีบทบัญญัติรับรองถึงเอกสิทธิ์และความคุ้มกันไว้ในรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกัน ซึ่งมีลำดับชั้นและวิวัฒนาการมาโดยตลอดอย่างน่าศึกษาและพิจารณาเป็นอย่างยิ่งดังต่อไปนี้

ประวัติของ เอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภา

เอกสิทธิ์และความคุ้มกันมีขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองในวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ โดยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตรา "พระราชบัญญัติองคมนตรี พ.ศ. ๒๔๗๐" โดยที่ทรงพระราชดำริว่า พระราชบัญญัติองคมนตรี จุลศักราช ๑๒๓๖ (พุทธศักราช ๒๔๑๓) ซึ่งเรียกว่า พระราชบัญญัติพิธีวิเคานซิล คือ ที่ปรึกษาในพระองค์นั้นเป็นบทบัญญัติและระเบียบการอันล้าสมัยไม่เหมาะที่จะใช้ต่อไปในพฤติการณ์ปัจจุบัน จึงได้ทรงแก้ไขเพิ่มเติมหลักการ เรื่องที่ปรึกษาในพระองค์ตามพระราชบัญญัติพิธีวิเคานซิล ให้ดีขึ้น ในการนี้ทรงเห็นว่า เหตุที่พิธีวิเคานซิลไม่ได้ผลเท่าใดนัก เพราะสมาชิกแห่งสภานั้นอภิปรายแสดงความคิดเห็นได้ไม่เต็มที่ จึงทรงพระราชดำริที่จะให้หลักประกันแก่สมาชิกองคมนตรีสภาได้แสดงความคิดเห็นได้เต็มที่ ไม่ต้องหวาดกลัวภัยใด ๆ อีก^๒

^๑ จากพระราชปรารภของ พระราชบัญญัติองคมนตรี พ.ศ. ๒๔๗๐.

^๒ วิษณุ เครืองาม, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, หน้า ๒๔๗.

ด้วยเหตุดังกล่าวจึงได้ทรงตรา พระราชบัญญัติของมนตรี พ.ศ. ๒๔๗๐ ขึ้น และให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ ตั้งแต่วันที่ ๒ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๐ เป็นต้นไป พร้อมกับให้ยกเลิกพระราชบัญญัติพิธีวิเคานซ์ล คือที่ปรึกษาในพระองค์ซึ่งได้ตราขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๑๗ และให้ใช้พระราชบัญญัติของมนตรี พ.ศ. ๒๔๗๐ แทน เพื่อให้บรรดาของมนตรีสภาแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่ จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตราบทบัญญัติในมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติของมนตรี พ.ศ. ๒๔๗๐ ว่า

"กรรมการของมนตรีไม่ต้องรับผิดชอบในถ้อยคำใด ๆ ที่ได้กล่าวหรือแสดงความคิดเห็นหรือในการออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุมสภาของมนตรี ผู้ใดคนหนึ่งจะว่ากล่าวฟ้องร้องกรรมการของมนตรี เพราะเหตุนั้นหาได้ไม่

อนึ่ง บุคคลที่สภาได้เชิญให้มาชี้แจงหรือออกความเห็นนั้น ก็ให้ได้รับความยกเว้นคู่กัน"

จึงนับได้ว่าเป็นครั้งแรกที่ประเทศไทย ได้นำเอาหลักเกณฑ์เรื่อง เอกสิทธิ์มาบัญญัติรองรับไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจน หลักเกณฑ์นี้เป็นลักษณะท่านองพระมหากษัตริย์จำกัดพระราชอำนาจของพระองค์และของบุคคลอื่นทั้งหมด นับว่าพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ทรงมีแนวความคิดเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง พระองค์ทรงยอมรับการจำกัดพระราชอำนาจด้วยพระองค์เอง เป็นที่น่าชื่นชมอย่างยิ่งที่หลักเกณฑ์เรื่อง เอกสิทธิ์นี้ มีจุดกำเนิดมาจากพระมหากษัตริย์มิใช่เกิดจากการเรียกร้องของสมาชิกของมนตรีสภาหรือของประชาชนผู้หนึ่งผู้ใด

หลักเกณฑ์ที่ได้บัญญัติไว้ใน มาตรา ๑๔ ของพระราชบัญญัติของมนตรี พ.ศ. ๒๔๗๐ มีหลักเกณฑ์บรรณสมบุรณ์ต่อการประกันสิทธิเสรีภาพของบรรดาสมาชิก ในการที่จะแสดงความคิดเห็น ตลอดจนการออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุมสภาของมนตรี โดยสมาชิกของมนตรีสภาไม่ต้องรับผิดชอบต่อถ้อยคำใด ๆ ของตนเลย และบุคคลหนึ่งบุคคลใดจะกล่าวหา

ฟ้องร้องกรรมการองคมนตรี เพราะเหตุที่ได้แสดงความคิดเห็นหรือลงคะแนนไว้ก็ไม่ได้อีกเช่นกัน นอกจากนี้แล้ว บทบัญญัติยังได้ขยายไปยังบุคคลภายนอกที่ได้มาแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมสภาองคมนตรีในอันที่จะไม่ต้องรับผิดชอบในการแสดงความคิดเห็นของผู้อื่นอีกด้วย

เป็นที่น่าพิจารณาอย่างยิ่งว่า หลักการดังที่กล่าวไว้ข้างต้นในมาตรา ๑๘ ของพระราชบัญญัติองคมนตรี พ.ศ. ๒๔๗๐ นั้น เป็นหลักเกณฑ์เฉพาะเรื่อง เอกสิทธิ (Privilege) เท่านั้น ยังมิได้มีหลักเกณฑ์เรื่องความคุ้มกัน (Immunity) นอกจากนี้ยังสังเกตว่า หลักการ เรื่อง เอกสิทธิและความคุ้มกันที่ได้บัญญัติรับรอง เป็นครั้งแรกนั้น ปรากฏอยู่ใน "พระราชบัญญัติ" มิใช่ปรากฏอยู่ใน "รัฐธรรมนูญ" แต่อย่างใด

เอกสิทธิในรัฐธรรมนูญ

หลังจากที่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย โดยพระมหากษัตริย์ทรงอยู่ใต้รัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ หลังจากนั้นแล้ว "คณะราษฎร" โดยมีพันเอกพระยาพหล พหลสุเสนา เป็นหัวหน้า ได้นำร่างรัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดิน ซึ่งหลวงประดิษฐมนูธรรม (นายปรีดี พนมยงค์) ได้รับร่างขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ พระองค์ได้ทรงขอร่างรัฐธรรมนูญไว้ก่อน เพราะยาวมากและบางตอนยังไม่เข้าพระทัยดี ต่อมาพระองค์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธย พระราชทานคืนมาในวันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ เวลา ๑๗.๐๐ นวทีกา^๑ รัฐธรรมนูญการปกครองนี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติรัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕" รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของไทย ซึ่งผู้ร่างสามารถร่างได้เสร็จภายในเวลาไม่เกิน ๓ วัน^๒

^๑ ไพโรจน์ ชัยนาม, รัฐธรรมนูญทบทวนหมายและเอกสารสำคัญในทางการเมืองของประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๔), หน้า ๑๑๐.

^๒ หลวงจักรปาณีศรีวิสุทธิ, คำอธิบายรัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยาม เปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ (พระนคร : สยามบรรณกิจ, ๒๔๗๕), หน้า ๘.

ในพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้มีบทบัญญัติถึง เรื่อง เอกสิทธิไว้ในมาตรา ๒๔ ดังต่อไปนี้

"สมาชิกไม่ต้องรับผิดชอบในถ้อยคำใด ๆ ที่ได้กล่าวหรือแสดง เป็นความเห็นหรือในการออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุม ผู้หนึ่งผู้ใดจะว่ากล่าวฟ้องร้อง เพราะเหตุนั้นหาได้ไม่"

นับว่า เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของรัฐธรรมนูญไทย ที่ได้มีบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับเอกสิทธิ์รับรองไว้อย่างเด่นชัดและเป็นลายลักษณ์อักษร จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติในมาตรา ๒๔ ของพระราชบัญญัติรัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ มีหลักเกณฑ์ และมีถ้อยคำเหมือนกับมาตรา ๑๔ ของพระราชบัญญัติองคมนตรี พ.ศ. ๒๔๗๐ ทุกประการ แทบจะเรียกได้ว่า คัดลอกมาจากมาตรา ๑๔ ของ พระราชบัญญัติองคมนตรี พ.ศ. ๒๔๗๐ ในลักษณะ "คำต่อคำ" ที่เดียว

หลักเกณฑ์ เรื่อง เอกสิทธิในรัฐธรรมนูญดังกล่าวข้างต้นนั้น ก็ให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพของสมาชิกรัฐสภาได้เกือบสมบูรณ์ โดยสมาชิกรัฐสภาสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นหรือการออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุมสภาได้อย่างเต็มที่ ไม่ต้องหวาดวิตกถึงภัยอันตรายต่าง ๆ อันเนื่องมาจากการแสดงความคิดเห็นของตน นอกจากนี้แล้วรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวยังได้ขยายเอกสิทธิไปยังบุคคลภายนอกอีกด้วย โดยจะเห็นได้จาก มาตรา ๒๖ ของ พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ ที่บัญญัติว่า

"สภามีอำนาจตั้งอนุกรรมการเพื่อกระทำกรอย่างใดอย่างหนึ่งหรือให้สอบสวนพิจารณา ทำความเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งขึ้นเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ เพื่อปรึกษาหารือตกลงอีกชั้นหนึ่งก็ได้ ประธานอนุกรรมการนั้น เมื่อสภาไม่ได้ตั้งก็ให้อนุกรรมการเลือกกันเอง ตั้งขึ้นเป็นประธานได้

อนุกรรมการมีอำนาจเชิญบุคคลใด ๆ มาชี้แจงแสดงความคิดเห็นได้ อนุกรรมการและผู้ที่เชิญมาได้รับสิทธิในการแสดงความคิดเห็นตามมาตรา ๒๔"

หลังจากที่เราได้พิจารณามาตรา ๒๔ และ ๒๖ ของ พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ แล้ว จะเห็นได้ว่า ในส่วนที่เกี่ยวกับ "เอกสิทธิ" นี้ได้ให้ความคุ้มครองสมาชิกรัฐสภา ตลอดจนให้หลักประกันต่อสมาชิกในการที่จะปฏิบัติหน้าที่

ของตนได้อย่างเพียงพอทีเดียว นับว่าผู้ร่างได้ร่างมาอย่างประณีต เข้าใจถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้อย่างดีทั้ง ๆ ที่ได้ร่างขึ้นมาด้วยความฉุนเฉียวและกระหันทันมา^๑

แต่ปัญหาที่น่าพิจารณาคือว่า หลักเกณฑ์เรื่อง เอกสิทธิ์ทั้งปวง พระราชบัญญัติของกมนตรี พ.ศ. ๒๔๗๐ กับ พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ นั้น ประเทศไทยได้ยึดแบบฉบับของประเทศใดและนำมาจากหลักเกณฑ์ของกฎหมายอะไร ในปัญหาเกี่ยวกับรากฐานหรือจุดกำเนิด เรื่องเกี่ยวกับเอกสิทธิ์นี้ ผู้เขียนเข้าใจว่าน่าจะให้นำมาจาก "พระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิ, ค.ศ. ๑๖๘๘" ของประเทศอังกฤษ ซึ่งได้มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติดังกล่าว ในสมัยพระเจ้าวิลเลียมแห่งราชวงศ์ออเรนจ์ ในปี พ.ศ. ๒๒๓๒ (ตรงกับ ค.ศ. ๑๖๘๙) ซึ่งพระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิ ค.ศ. ๑๖๘๘ ได้บัญญัติรับรองเกี่ยวกับเอกสิทธิ์ไว้ในข้อที่ ๘ ดังต่อไปนี้

"เสรีภาพในการพูดและอธิบาย หรือการดำเนินการใด ๆ ในรัฐสภานั้น ไม่พึงนำไปฟ้องร้อง เป็นคดีในศาลใดศาลหนึ่ง"^๒

จากบทบัญญัติดังกล่าวแล้วนี้เอง คงจะเป็นรากฐานหรือแรงบันดาลใจให้ผู้ร่างนำแนวความคิดนี้มาบัญญัติไว้ในกฎหมายไทย ทั้งนี้เพราะบรรดานักกฎหมายไทยรุ่นแรก ๆ ล้วนแล้วแต่ได้รับการศึกษาจากประเทศอังกฤษเป็นส่วนใหญ่ จึงได้รับอิทธิพลหลักเรื่อง เอกสิทธิ์ของประเทศอังกฤษมาใช้กับกฎหมายไทยและเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปด้วย

เมื่อพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นเพียงรัฐธรรมนูญฉบับ "ชั่วคราว" เท่านั้น การร่างด้วยควมรีบร้อนเพื่อเร่งให้ทันกับการใช้ จึงต้องมีข้อบกพร่องอยู่บ้าง ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจะขอนำ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญถาวรฉบับแรกของประเทศไทย ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๐

^๑ รายงานประชุมสภาผู้แทนราษฎร, ครั้งที่ ๑ วันที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕, หน้า ๑๓.

^๒ วิษณุ เครืองาม, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, หน้า ๗๗.

ชันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ และเป็นรัฐธรรมนูญที่ร่างขึ้นโดย "อนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ" รวมทั้งสิ้น ๗ ท่านด้วยกัน โดยมีพระยามโนปกรณนิติธาดา เป็นประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้โดยสภาผู้แทนเป็นผู้ลงมติและให้ความเห็นชอบและรับรองให้ใช้เมื่อวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๕ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับหลักเกณฑ์เรื่องเอกสิทธิ์มีหลักเกณฑ์ใหม่ที่ยังมิได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับแรก หลายประการ จะขอนำรายละเอียดของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๗๕ มาพิจารณาถึงต่อไปนี้

มาตรา ๒๗ "ในที่ประชุมแห่งสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใด ๆ ในทางแสดงข้อความหรือแสดงความคิดเห็นหรือออกเสียงลงคะแนน ท่านว่าเป็นเอกสิทธิ์อันเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใด ๆ มิได้

เอกสิทธิ์นี้คุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และผู้โฆษณา รายงานการประชุมโดยคำสั่งของสภา และคุ้มครองไปถึงบุคคลที่สภาเชิญมาแสดงข้อความหรือออกความเห็นในที่ประชุมด้วย"

มาตรา ๔๓ "สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจ เลือกสมาชิกตั้ง เป็นคณะกรรมการสามัญ และมีอำนาจ เลือกบุคคลที่เป็นสมาชิกหรือมิได้ เป็นสมาชิกก็ตาม เป็นคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อกระทำการหรือพิจารณาสอบสวนข้อความใด ๆ อันอยู่ในวงงานของสภาแล้วรายงานต่อสภา คณะกรรมการที่กล่าวนี้ย่อมมีอำนาจ เรียกบุคคลใด ๆ มาชี้แจงแสดงความเห็นในกิจการที่กระทำหรือพิจารณาอยู่นั้นได้

เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗ นั้น ท่านว่าคุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำหน้าที่ตามมาตรานี้ด้วย"

มาตรา ๔๘ "รัฐมนตรีผู้มิได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ย่อมมีสิทธิไปประชุมและแสดงความคิดเห็นในสภาผู้แทนราษฎรได้ แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน

เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗ นั้น ท่านให้นำมาใช้โดยอนุโลม"

จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติเกี่ยวกับเอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภา ในมาตรา ๒๗, มาตรา ๔๓ และมาตรา ๔๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๗๕ นั้น ได้วางหลักเกณฑ์ไว้แน่นอนถาวรมาก โดยเฉพาะในวรรคสองของมาตรา ๒๗ ได้ขยายขอบเขตไปยังผู้พิมพ์

ผู้โฆษณา รายงานการประชุมโดยคำสั่งของสภา ในส่วนนี้พระราชบัญญัติสิทธิรรมนูญการปกครอง
 แฉกดินสยามชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ ยังมีให้นำไปบัญญัติไว้ ซึ่งต่อมาในรัฐธรรมนูญของประเทศ
 ไทยทุกฉบับ จะนำข้อความในมาตรา ๒๗ นี้ไปบัญญัติไว้ในลักษณะคำพิพากษา แทนจะเรียกได้เต็ม
 ปากว่า เป็น "แบบฉบับ" ของรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับเอกสิทธิ์ที่กล่าวได้ หลักเกณฑ์ที่ได้
 ขยายไปยังผู้พิมพ์ผู้โฆษณา รายงานการประชุมนี้ เป็นการบัญญัติไว้ เป็นครั้งแรกของรัฐธรรมนูญ
 เข้าใจว่าผู้ร่างได้นำแนวความคิดมาจากรัฐธรรมนูญของประเทศอังกฤษ ซึ่งถือว่าการพิมพ์
 รายงานการประชุมจะต้องได้รับอนุญาตจากสภาเสียก่อน

ส่วนในมาตรา ๔๓ ซึ่งเป็นการให้เอกสิทธิ์แก่คณะกรรมาธิการสามัญและวิสามัญด้วย
 นับว่าเป็นการให้หลักประกันในด้านเอกสิทธิ์แก่กรรมาธิการที่ได้มีบทบัญญัติรับรองไว้ เป็นครั้งแรก
 อีกเช่นเดียวกันและบทบัญญัติในมาตรา ๔๓ นี้ ก็ถือกันว่าเป็นแบบฉบับของรัฐธรรมนูญฉบับต่อมา
 เช่นเดียวกับข้อความในมาตรา ๒๗ แสดงว่าผู้ร่างรัฐธรรมนูญ ได้พิจารณาอย่างลึกซึ้ง
 และสามารถมองปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ อันจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต

สำหรับในมาตรา ๔๔ ที่บัญญัติให้รัฐมนตรีแต่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสិทธิ
 ไปประชุมและแสดงความคิดเห็นในสภาได้ เพียงแต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเท่านั้น ใน
 มาตรานี้รัฐธรรมนูญได้ให้เอกสิทธิ์คุ้มครองมาถึงรัฐมนตรีอีกด้วย เป็นการบัญญัติรับรองถึงสถานภาพ
 และเอกสิทธิ์ของรัฐมนตรีซึ่งมิได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญของ
 ประเทศไทย

หลังจากที่ได้มีบทบัญญัติวางหลักเกณฑ์ในเรื่อง "เอกสิทธิ์" ไว้ในมาตรา ๑๔ แห่ง
 พระราชบัญญัติองคมนตรี พ.ศ. ๒๔๗๐ มาตรา ๒๔ กับมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติสิทธิรรมนูญ
 การปกครองแฉกดินสยามชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ และมาตรา ๒๗, มาตรา ๔๓ และมาตรา ๔๔
 แห่ง "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๗๕" นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา รัฐธรรมนูญ

หยุก แสงอุทัย, คำอธิบายรัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๕,
 หน้า ๑๒๒.

ของประเทศไทยทุกฉบับ ไม่ว่าจะ เป็นรัฐธรรมนูญฉบับถาวรหรือชั่วคราวก็ตาม ไม่ว่าจะ เป็นการ
ร่างโดยคณะกรรมการกร่างรัฐธรรมนูญหรือเป็นการร่างโดยสภากร่างรัฐธรรมนูญก็ตาม ล้วน
แล้วแต่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับ เอกสิทธิในรัฐธรรมนูญทุกฉบับ ทั้งนี้โดยนำหลักเกณฑ์จากพระราช
บัญญัติและรัฐธรรมนูญซึ่งได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นนั้นเป็น "แบบฉบับ" สืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน
และถือว่าเป็นหลักเกณฑ์สำคัญส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญจะขาดเสียมิได้เลยทีเดียว

ความคุ้มครองในรัฐธรรมนูญ

ความคุ้มครองตามกฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศไทยนั้น มีบัญญัติไว้เป็นครั้งแรกใน
มาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ ดังนี้

"การฟ้องร้องสมาชิกของสภาผู้แทนราษฎร เป็นคดีอาชญาถึงโรงศาล จะต้องได้รับ
อนุญาตจากสภาก่อน ศาลจึงจะรับฟ้องได้"

ดังนั้น จึงถือกันว่า หลักเกณฑ์ในส่วนที่เกี่ยวกับความคุ้มครองเริ่มมาจากมาตรา ๑๓
ของพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งแตกต่างกับหลัก
เกณฑ์ในเรื่อง เอกสิทธิซึ่งมีที่มาจาก พระราชบัญญัติองคมนตรี พ.ศ. ๒๔๗๐ หลักเกณฑ์ความ
คุ้มครองนี้ รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้โดยเฉพาะเกี่ยวกับการฟ้องร้องในคดีอาญา โดยศาลจะประทับรับ
ฟ้องดำเนินการ ไปตามขบวนการพิจารณาของศาลได้ก็ต่อ เมื่อศาลได้รับอนุญาตจากสภาเสียก่อน
โดยรัฐธรรมนูญบัญญัติเฉพาะ "การฟ้องร้อง" ส่วนการจับกุมคุมขังสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น
มิได้นำมาบัญญัติไว้ด้วยเลย ซึ่งความจริงแล้วผู้ร่างอาจจะหมายความรวมไปถึงการจับกุมคุมขัง
ด้วย เพราะวัตถุประสงค์ที่สำคัญก็คือ ความคุ้มครองนี้มีเจตนารมณ์ป้องกันสมาชิกถูกดักด้นแก่ง
จนเป็นเหตุให้ไม่สามารถประชุมสภาได้

หลวงจักรปาณิสวัสดิ์วิสุทธิ, คำอธิบายธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามเปรียบเทียบ
กับประเทศต่าง ๆ, หน้า ๕๐.

ปัญหาที่น่าพิจารณาต่อมาคือ ความคุ้มกันในมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งนับเป็นกฎเกณฑ์ในเรื่องความคุ้มกันที่ได้มีการบัญญัติรองรับถึงสถานะของบรรดาสมาชิกรัฐสภาเป็นครั้งแรกของประเทศไทย นี้ที่มาหรือแหล่งกำเนิดจากกฎหมายของประเทศใด จะขอนำรัฐธรรมนูญของประเทศฝรั่งเศสฉบับลงวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๘๗๕ ในมาตรา ๑๔ มาพิจารณาเทียบเคียงดังต่อไปนี้

"ในระหว่างสมัยประชุม ยกเว้นกรณีความผิดซึ่งหน้า สมาชิกรัฐสภาไม่อาจถูกฟ้องร้องในคดีอาญาโทษหรือมัจยโทษ หากไม่ได้รับการยินยอมจากสภาที่ผู้รับเป็นสมาชิกอยู่เสียก่อน"

ขณะเดียวกันจะขอนำรัฐธรรมนูญฉบับแรกของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งได้ประกาศใช้ในสมัยพระเจ้าเมอจิ ใน ค.ศ. ๑๘๘๘ (พ.ศ. ๒๔๓๒) ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา ๕๓ ว่า

"ในระหว่างการประชุมรัฐสภานั้น สมาชิกมีสิทธิที่จะไม่ต้องถูกจับกุม เว้นแต่สภาจะยินยอม นอกได้กระทำผิดที่เห็นอยู่ต่อศาล หรือที่เกี่ยวกับการจราจลภายในหรือในการวุ่นวายกับต่างประเทศ"

เมื่อนำรัฐธรรมนูญของประเทศฝรั่งเศสฉบับปี ค.ศ. ๑๘๗๕ (พ.ศ. ๒๔๑๘) กับรัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่นฉบับแรก พ.ศ. ๒๔๓๒ มาพิจารณาเทียบเคียงแล้ว จะเห็นว่ารัฐธรรมนูญของไทยในส่วนที่เกี่ยวกับความคุ้มกันที่ได้มีการบัญญัติไว้ เป็นครั้งแรกในมาตรา ๑๗ ของพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ คงจะนำหลักเกณฑ์จากประเทศทั้ง ๒ มาเป็นบรรทัดฐาน แต่หลวงประเจิดอักษรลักษณ์ ซึ่งเป็นผู้บรรยายกฎหมายลักษณะวิชา "กฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายเลือกตั้ง" เป็นคนแรกที่บรรยายวิชานี้ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๓ ได้ให้ข้อพิจารณาว่า ความคุ้มกันของรัฐธรรมนูญไทยน่าจะนำหลักเกณฑ์มาจากมาตรา ๑๔ ของรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสฉบับลงวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๘๗๕^๒

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๐.

^๒ หลวงประเจิดอักษรลักษณ์, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, หน้า ๕๘.

เมื่อให้นำหลักเกณฑ์ในเรื่องความคุ้มกัน (Immunity) มาบัญญัติรับรองไว้ เป็นลายลักษณ์อักษร เป็นครั้งแรก ในมาตรา ๑๓ แห่ง พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครอง แผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ แล้ว ก็ได้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวรขึ้น คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๗๕ ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ วรรคหลักเกณฑ์ เกี่ยวกับความคุ้มกันไว้อย่างน่าสนใจดังนี้

มาตรา ๓๓ "ในระหว่างสมัยประชุม ผู้ใดจะฟ้องสมาชิกแห่งสภาในทางอาชญา ท่านว่าศาลจะต้องได้รับอนุญาตจากสภาก่อนจึงพิจารณาได้ และการพิจารณาคดีนั้นต้องมีให้ เป็นการชักขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นมาเข้าประชุม

อนึ่ง การพิจารณาคดีที่ศาลได้กระทำไปก่อนเมื่ออ้างว่า ผู้ต้องหาเป็นสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎรนั้น ท่านว่าเป็นอันใช้ได้"

มาตรา ๓๔ "ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับหรือหมายเรียกตัวสมาชิกไป กักขัง เว้นไว้แต่จับในขณะกระทำความผิด แต่ต้องรีบรายงานไปยังประธานแห่งสภา และ ประธานแห่งสภาอาจสั่งปล่อยผู้ถูกจับให้พ้นจากการกักขังได้"

จะเห็นได้ว่าในมาตรา ๓๓ และ ๓๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๗๕ ใ้วางหลักเกณฑ์ในเรื่องความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาไว้อย่างละเอียด มีลำดับ และขั้นตอน โดยเห็นว่า หากในระหว่างสมัยประชุมจะมีการฟ้องร้องสมาชิกรัฐสภาจะต้องมีการ ขออนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอยู่เสียก่อน ศาลจึงจะพิจารณาได้ และมีการห้ามจับกุมหรือ หมายเรียกตัวสมาชิก ยกเว้นกรณีเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้าเท่านั้น หลักเกณฑ์ทั้ง ๒ ประการนี้ได้เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง เพราะจะสังเกตเห็นว่า ในการร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับต่อ ๆ มา ได้มีการนำหลักเกณฑ์ตลอดจนถ้อยคำภาษาของมาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๔ ไป บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญทุกฉบับ คงมีแต่หลักเกณฑ์เพิ่มเติมซึ่ง เป็นสิ่งเล็กน้อยเท่านั้น เช่น หลัก กรณีสมาชิกรัฐสภาถูกคุมขังในระหว่างสอบสวน หรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัย ประชุมหากสภาร้องขอ ก็จะต้องสั่งปล่อยทันที นอกจากหลักเกณฑ์เพิ่มเติมใหม่ในเรื่องนี้แล้ว ก็ยังคงยึดหลักและวิธีการที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๔ ทุกประการ

ดังนั้น หลักเกณฑ์ในเรื่องความคุ้มกันที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติ
รัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ และมาตรา ๓๓ กับมาตรา ๓๔ แห่ง
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้เป็น "แบบฉบับ" ของการร่างรัฐธรรมนูญ
ของประเทศไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นหลักเกณฑ์ เนื้อหาสาระหรือลักษณะของ
การใช้ภาษาที่คล้ายกันแล้วแต่ได้รับแนวความคิดจากหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญทั้ง ๒ ฉบับทั้งสิ้น

ข้อเท็จจริงและการพิจารณาปัญหาความคุ้มกันในประเทศไทย

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน
พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ในระบอบการปกครองที่เป็นเสรีประชาธิปไตยนั้น จำต้อง
มีตัวแทนของประชาชน มาบริหารและควบคุมการปกครองประเทศ สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือต้องมี
สมาชิกรัฐสภาเพื่อเป็นตัวแทนของประชาชน สำหรับประเทศไทยก็ถือกันได้ว่า มีการปกครอง
เป็นประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ถึงแม้จะมีการปฏิวัติ, รัฐประหารหรือ
ปฏิรูป หรือแม้แต่สมัยที่มีการใช้รัฐธรรมนูญในทุกระยะของการเปลี่ยนแปลงในทางการ เมือง
นั้นจะต้องมี "สมาชิกรัฐสภา" อยู่ตลอดเวลา เมื่อมีสมาชิกรัฐสภาแล้ว ก็จำต้องมีหลักเกณฑ์
เรื่อง เอกสิทธิและความคุ้มกันควบคู่กันเสมอ

ปัญหาในเรื่อง "เอกสิทธิ" ในทางปฏิบัติหรือข้อเท็จจริงแล้ว ยังไม่เคยมีปัญหาถึง
การฟ้องร้องในส่วนที่เกี่ยวกับเอกสิทธิ์เลย น่าจะเป็นเพราะสมาชิกรัฐสภาของไทย ไม่ว่าจะเป็น
เป็นสมาชิกรัฐสภาที่ได้รับการเลือกตั้งหรือได้รับการแต่งตั้งต่าง เข้าใจและซึ้งทราบในหลักการ
ของรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับเอกสิทธิ์เป็นอย่างดี และอีกประการหนึ่งก็คือ ฝ่ายบริหารหรือ
รัฐบาลของประเทศไทยมีความหนักแน่นมั่นคงไม่หวั่นไหวต่อการอภิปรายหรือการแสดงความคิด
เห็นของบรรดาสมาชิกรัฐสภา ประการสุดท้ายบุคคลที่ถูกต้องอ้างถึงหรือพาดพิงถึงไม่ว่าจะเป็น
ประชาชนธรรมดา ฝ่ายบริหารหรือสมาชิกรัฐสภาด้วยกันแล้วแต่เข้าใจหลักการในเรื่อง
เอกสิทธิ์เป็นอย่างดี นับเป็นสิ่งที่น่าสรรเสริญเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุดังกล่าวปัญหาหรือข้อเท็จจริง
ที่จะฟ้องร้องกัน ในส่วนที่เกี่ยวกับเอกสิทธิ์ จึงยังไม่เคยปรากฏในประวัติศาสตร์ทางการ เมือง
การปกครองของประเทศไทยเลย

แต่ในเรื่อง "ความคุ้มกัน" แล้ว มีปัญหาและข้อเท็จจริงเกิดขึ้นเสมอ ทั้งนี้เพราะ
 ตัวสมาชิกรัฐสภาเป็นผู้กระทำขึ้นมาทั้งสิ้น อาจจะเป็นเพราะพฤติกรรมของตัวสมาชิกเอง หรือ
 เป็นการกระทำอันเกี่ยวเนื่องกับอาชีพของตน หรือเป็นการกระทำที่มีความสัมพันธ์กับการเมือง
 ปัจจุบันพื้นฐานเหล่านี้ได้ผลักดันให้เกิดปัญหาคำถามความคุ้มกัน ซึ่งความคุ้มกันมีปัญหาและอุปสรรค
 ยิ่งยากมากกว่าเอกสิทธิ์ ผู้เขียนจะขอนำข้อเท็จจริงที่ได้เกิดขึ้นมาลง เรื่องและบางข้อเท็จจริง
 ที่น่าสนใจจากรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎรในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ มาพิจารณาประกอบ
 ดังต่อไปนี้

๓.๑

พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์ กล่าวว่า พระธรรมนูญมาตรา ๑๗ พุทธถึง สมาชิกใด ๆ ต้องคดี
 อาชญา ศาลจะรับฟ้องไม่ได้ ต้องได้รับอนุญาตจากสภาเสียก่อน เวลาที่มีคดีเรื่องหนึ่ง แต่เป็น
 เรื่องเก่าก่อนตั้งพระธรรมนูญ บัดนี้จำเลยเป็นสมาชิกผู้หนึ่งของสภา เป็นปัญหาว่าจะกระทบ
 ถึงมาตรา ๑๗ หรือไม่ ข้าพเจ้าจึงขอเสนอญัตติให้ตั้งอนุกรรมการ เป็นประจำไว้สำหรับสอบสวน
 เสนอความเห็น คือ เจ้าพระยาพิชัยญาติ พระยาเทพวิฑูรฯ พระยามานวราชเสวี
 พระยาอินทรวชิต พระยาศรยุทธเสนี พระยาปริศนาคณเบศร์ และนายมานิต วสุวัต

พระยามานวราชเสวี กล่าวว่า จะเป็นอนุกรรมการด้วยไม่ได้ เพราะเป็นอัยการฟ้องความ
 อยู่แล้ว

พระยาเทพวิฑูรฯ กล่าวว่า ข้าพเจ้ามีหน้าที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ จึงรู้สึกว่าจะไม่เหมาะที่จะเป็น
 อนุกรรมการ

เจ้าพระยาพิชัยญาติ อ่านมาตรา ๑๗ อธิบายว่า ตามมาตรานี้หมายความว่า เมื่อสมาชิกของ
 สภาจะถูกฟ้องยัง ศาลจะต้องได้รับอนุญาตจากสภาก่อน การที่กฎหมายบัญญัติไว้ดังนี้
 ข้าพเจ้าเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ของสภาที่จะพิจารณาว่า เรื่องนั้นจะสำคัญหรือไม่ ถ้าเป็นเรื่อง
 ชธรรมดาแล้วก็คงจะอนุญาตให้ฟ้องได้ เห็นควรให้สภาพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป

ประธานของสภา กล่าวว่า เรื่องนี้จะต้องอภิปรายกันมาก ถ้าไม่มีใครคัดค้านก็ให้เปลี่ยนภาวะ
 เป็นอนุกรรมการ เติมสภาที่เดียวจะได้มีโอกาสโต้เถียงกันถนัด เป็นอันที่ประชุมเปลี่ยนภาวะไป
 เป็นอนุกรรมการแต่บัดนี้

พระยามโนฯ กล่าวว่า ควร เป็นหน้าที่ของสภาฯ จะมอบให้เฉพาะบุคคลนั้นไม่ใช่ความประสงค์ของบทกฎหมายที่กล่าวไว้

ประธานของสภาฯ กล่าวว่า ญัตติขอตั้งอนุกรรมการไว้เป็นประจำสำหรับสอบสวนเสนอความเห็นเมื่อสมาชิกของสภาฯ ฟ้องร้อง เป็นคดีอาญานี้ ผู้เสนอขอถอนญัตติที่ประชุมจะเห็นอย่างไรที่ประชุมไม่ขัดข้อง ญัตตินี้เป็นอันถอนแล้วไม่ต้องลงมติ

ฯลฯ

ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นนี้ นำมาจากรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๕/๒๔๗๕ เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ จะขอนำข้อสอบโต้ของ นายจรูญ ณ บางช้าง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ถูกฟ้องร้องในคดีอาญา จากรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๖/๒๔๗๕ เมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ มาพิจารณาประกอบให้สมบูรณ์ดังนี้

ฯลฯ

นายจรูญ ณ บางช้าง กล่าวว่า "เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๔ เดือนกรกฎาคม ได้มีราษฎร ๑๖ - ๑๗ คนด้วยกันมาหาข้าพเจ้า เพื่อให้รับว่าความในเรื่องที่เขาได้รับความกดขี่ข่มเหงจากผู้ว่าราชการจังหวัดและกรมการอำเภอ ขอให้ข้าพเจ้าขึ้นไปร้องรับทุกข์ตามหน้าที่นายความ ผลที่สุด ข้าพเจ้าถูกฟ้องคดีอาญา ผู้อุปการะข้าพเจ้าคนหนึ่งได้ถูกยิงตาย ถึงข้าพเจ้าเองก็ถูกยิงแต่พลาดไป เมื่อเร็ว ๆ นี้ ข้าพเจ้าเป็นวันที่ ๒๖ นี้ พยานของข้าพเจ้าถูกยิงตายผู้หนึ่ง และเพื่อนเขาก็กถูกยิงตาย ข้าพเจ้าได้ร้องไปยังศาลพระราชาอาชญา เพื่อขอความยุติธรรมว่า ขอให้ข้าพเจ้าโอนคดีมาเพราะเป็นการลำบากแก่ข้าพเจ้า ในที่สุดได้โอนคดีมาพิจารณาที่ศาลพระราชาอาชญา ซึ่งบัดนี้โจทก์สืบพยานไปแล้ว ยังอยู่แต่จำเลยจะสืบพยานแก้ต่อไป จึงขอรายงานให้สภาทราบไว้ เมื่อเสร็จสำนวนแล้วจะเสนอต่อไป

นายชิน วีระไวทยะ กล่าวว่า เมื่อศาลรับแล้ว เป็นการพ้นอำนาจของเรา

ประธานสภา กล่าวว่า เป็นเรื่องรายงานตัวโดยสภาพ เท่ากับขอไปแก้คดีตามหน้าที่

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร, ครั้งที่ ๕ วันที่ ๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๕,

พระยาวิชัย ราชสุนทร กล่าวว่า ตามพระธรรมนูญ สมาชิกถูกฟ้องคดีอาชญา จะต้องได้รับ
อนุญาตจากสภาก่อน เป็นหน้าที่ทางศาลจะต้องรายงานขึ้นมา
พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์ กล่าวว่า ข้าพเจ้าไต่รายงานเรื่องนี้ไปยังกระทรวงแล้ว

๓๓

ขอเท็จจริงที่นายจรูญ ณ บางช้าง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับการแต่งตั้งใน
ลำดับที่ ๖๕ ถูกฟ้องร้องในคดีอาชญา ในขณะที่ตนดำรงตำแหน่งสมาชิกรัฐสภา เมื่อประมาณ
เดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ และเป็นช่วงระยะเวลาของการใช้ "พระราชบัญญัติธรรมนูญ
การปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕" ซึ่งเป็นการใช้รัฐธรรมนูญเป็นครั้งแรกของ
ประเทศไทยเป็นกรณีที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ถูกฟ้องร้องในคดีอาชญา จึงนับว่าเป็นข้อเท็จจริง
ที่ปรากฏเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของรัฐธรรมนูญ

เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง ที่ปัญหาและข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ
ซึ่งเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของรัฐธรรมนูญทั้งที่ได้กล่าวไว้แล้วนั้น สหายยังไม่ไต่ถาม
คัดค้านซักถามในประเด็นที่เกิดปัญหาขึ้นแต่อย่างใด สภาเพียงแต่ให้กระทรวงยุติธรรมรายงานกรณี
ที่เกิดขึ้นมาให้สภาทราบเท่านั้น จึงเป็นอันว่า สภาไม่ไต่ถามให้ความเห็นชอบในประเด็นที่เกิด
ขึ้นไปในลักษณะทำนองใด คงปล่อยปัญหาให้ค้างไว้เพียงแค่นั้น และไม่ปรากฏข้อเท็จจริงหรือ
หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับประเด็นที่ นายจรูญ ณ บางช้าง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ฟ้องร้องอีกต่อไป คงพบแต่หลักฐานเพิ่มเติมอีกเล็กน้อยเท่านั้นว่า หลังจากที่ ถูกฟ้องแล้วศาล
ก็ให้ประกันตัวไป^๒ ผู้เขียนเข้าใจว่า ศาลคงยุติการพิจารณามากกว่า เพราะถ้าหากจะดำเนิน

^๑ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร, ครั้งที่ ๖ วันที่ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๕,
หน้า ๘๓ - ๘๘.

^๒ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร, ครั้งที่ ๒ วันที่ ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๗,
หน้า ๑๒๒.

การฟ้องร้องจริง ๆ แล้ว จะต้องนำระเบียบวาระเข้าสู่การประชุมของสภา แต่เมื่อคนคว่ำ
หลักฐานของรายงานการประชุมสภาจนสิ้นสุกการไต่สวนรัฐธรรมนูญฉบับแรกก็ไม่ปรากฏหลักฐานเพิ่ม
เติมอีก เข้าใจว่าคดีคงระงับไปโดยปริยายเพราะศาลได้ให้ประกันตัวไปแล้ว

เพื่อประโยชน์แก่การพิจารณาและวิจัยในเรื่องความคุ้มกันจะขอนำรายงานการประชุม
สภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ ๑๑ เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๔๗๗ ในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาและข้อเท็จจริง
โดยเฉพาะการอภิปรายของสมาชิกบางท่านที่มีความชัดเจนในกฎหมายรัฐธรรมนูญมาพิจารณา
ประกอบดังนี้

เลขาธิการสภา ได้เชิญให้หลวงวชิรคดี ผู้แทนราษฎรจังหวัดพังงามาเป็นประธานชั่วคราวใน
ฐานที่เป็นผู้สูงอายุที่สุด ตามข้อบังคับการประชุมและปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๔๗๕
หลวงวชิรคดี ผู้แทนราษฎรจังหวัดพังงา ได้ไปนั่งในที่นั่งประธานสภา

ประธานชั่วคราว กล่าวว่า ต่อจากนี้เป็นระเบียบวาระที่ ๓ ขอรื้อถึงอำนาจศาลในการ
พิจารณาและกักขังสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในระหว่างสมัยประชุมตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๓
มาตรา ๓๔ ได้อย่างไรในระหว่างนอกสมัยประชุม ทางกระทรวงยุติธรรมได้รายงานว่
ศาลได้รับฟ้องของนายพลโทพระยาเทพหัสดิน ซึ่งจะได้ให้เลขาธิการอ่านจดหมายนี้ให้ที่ประชุม
ฟังต่อไป

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี เรียง เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ด้วยกระทรวงยุติธรรมรายงานมาว่า ศาลไปรษณีย์ศาลได้รับฟ้องของกรมอัยการ โจทก์
นายพลโทพระยาเทพหัสดิน (ผาด เทพหัสดิน ณ อยุธยา) รองประธานสภาผู้แทนราษฎร จำเลย
กับพวก เรื่องหาว่า สมคบกันทำเอกสารใส่ร้ายรัฐบาล และอธิบดีผู้พิพากษาศาลไปรษณีย์เห็นว่า
คดีมีมูลจึงสั่งให้โจทก์ฟ้องจำเลยยังศาลสูง และศาลพระราชอาชญาได้รับฟ้องของโจทก์ไว้แล้ว
จำเลยต้องจำขัง จึงเรียงมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

หลวงธำรงนาวาสวัสดิ์

ประธานสภาชั่วคราว กล่าวว่า จดหมายของพระยาเทพฯ ฉบับหนึ่ง จะได้ให้เลขาธิการอ่าน
ต่อที่ประชุมอีก

เลขาธิการสภาฯ อาน

กองลหุโทษ พระนคร

วันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๗

เรียน ท่านผู้ทำการแทนประธานสภาผู้แทนราษฎร ในวันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ ทราบ

ข้าพเจ้า นายพลโทพระยาเทพหัสดิน ในฐานะเป็นสมาชิกและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ขอประทานเสนอรายงานต่อสภาฯ เพื่อขอรับความพิจารณาข้อความต่อไปนี้

๑. เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ ข้าพเจ้าได้ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจเชิญตัวไปและคุมขังไว้เมื่อวันที่ ๓ เดือนเดียวกัน อัยการได้ยื่นฟ้องต่อศาลปรีสภา โดยกล่าวหาว่า ข้าพเจ้าได้กระทำความผิดกฎหมายอาชญา ดังปรากฏคำฟ้องในหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ แล้ว

๒. ศาลปรีสภาได้อนุญาตให้ข้าพเจ้าประกันตัวไป แต่ได้ส่งคดีสู่ศาลพระราชอาชญาเพื่อพิจารณาต่อไป ศาลพระราชอาชญาไม่ยอมให้ข้าพเจ้าประกันตัว ข้าพเจ้าจึงถูกขังอยู่ในเรือนจำ กองลหุโทษ ตั้งแต่วันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ มาจนบัดนี้

๓. ในวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๗ ข้าพเจ้าได้ยื่นคำร้องไปยังศาลพระราชอาชญา ขอให้ศาลนั้นปล่อยให้ข้าพเจ้าออกไปให้พ้นการเข้าประชุม ซึ่งมีกำหนดจะเปิดในวันนี้ ทั้งนี้ในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นสมาชิกและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ในวันที่ ๓ เดือนนี้ ข้าพเจ้าได้ร้องขอไปยังศาลอีก คือให้ปล่อยข้าพเจ้าให้ออกไปประชุมในวันที่ ๑๕ เดือนนี้

๔. เมื่อวันที่ ๑๔ เดือนนี้ ศาลพระราชอาชญาได้มีคำสั่งว่า คำร้องของข้าพเจ้าเป็นปัญหาเกี่ยวกับมาตรา ๓๘ แห่งรัฐธรรมนูญ ศาลไม่มีอำนาจที่จะแปลความหมายแห่งรัฐธรรมนูญตามความในมาตรา ๖๒ แห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งสภาเท่านั้นมีสิทธิที่จะตีความในรัฐธรรมนูญ เพราะฉะนั้นศาลจึงได้รายงานไปยัง กระทรวงยุติธรรมเพื่อดำเนินการเรื่องนี้ต่อไป

๕. ข้าพเจ้าขอรายงานด้วยความเคารพว่า ในเรื่องนี้ ศาลส่งผิดทางแห่ง
รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๔ แห่งรัฐธรรมนูญ ห้ามมิให้จับสมาชิกในสมัยประชุมแห่งสภาฯ เว้นแต่
จับในขณะที่กระทำผิด แต่ต้องรับรายงานไปยังประธานแห่งสภาฯ และประธานแห่งสภาฯ อาจ
ส่งปล่อยผู้ถูกจับให้พ้นจากการกักขังได้ ทั้งนี้ยอมแปลความหมายแห่งมาตรา ๓๔ ว่า มาตรา
นี้หมายถึงการจับสมาชิกในสมัยประชุม

ในกรณีข้าพเจ้าได้ถูกจับนอกสมัยประชุม และข้าพเจ้าได้ถูกฟ้องเป็นคดีอาญา ศาล
กำลังพิจารณารออยู่แล้ว เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงขอประณามเสนอว่า ในกรณีเช่นนี้ควรจะนำมาตรา
๓๓ แห่งรัฐธรรมนูญออกมาใช้ ซึ่งในมาตรานี้กล่าวไว้ว่า ในระหว่างสมัยประชุม ผู้ใดจะฟ้อง
สมาชิกแห่งสภาฯ ในทางอาญา ทานว่าศาลจะต้องได้รับอนุญาตจากสภาฯ ก่อน จึงจะพิจารณาได้
แต่การพิจารณาคดีนั้น ต้องมิให้เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะเข้ามาประชุม

อนึ่ง การพิจารณาคดีที่ศาลได้กระทำไปก่อนมีคำอ้างว่า ผู้ต้องหาเป็นสมาชิกสภาผู้
แทนราษฎรนั้น ทานว่าเป็นอันใช้ได้ มาตรา ๓๔ ไม่เกี่ยวกับศาลและทางการของศาล แต่
มาตรา ๓๓ เกี่ยวทั้ง ๒ ทาง และในกรณีที่เกี่ยวกับเรื่องข้าพเจ้านั้น ปัญหาที่ว่า ศาลจะมี
อำนาจขัดขวางต่อการที่ข้าพเจ้าจะมาเข้าประชุมได้หรือไม่ ข้าพเจ้าขอประณามเสนอว่าขอความ
แห่งมาตรา ๓๓ นั้น ชัดเจนพออยู่แล้วและในตอนท้ายของมาตรา ๓๓ อันแสดงว่ามาตรานี้กิน
ความถึงกรณีที่เกิดกำลังค้างอยู่

๖. ตามเหตุผลที่กล่าวมาแล้ว ข้าพเจ้าจึงเห็นว่า ศาลควรจะปล่อยตัว
ข้าพเจ้าไป แต่โดยเหตุที่ศาลได้กล่าววาทสภาฯ จะต้องเป็นผู้ชี้ขาดในเรื่องนี้ ข้าพเจ้าจึงจำใจ
จำต้องขอรบกวนสภาฯ เพื่อได้โปรดพิจารณาและบัญชาให้ศาลปล่อยตัวข้าพเจ้าให้เข้าไปประชุม
ในสภาฯ ได้ ถ้าหากสภาฯ เห็นว่าเป็นการสมควรที่จะนำความในมาตรา ๓๔ มาพิจารณาใน
เรื่องนี้ด้วยแล้ว ข้าพเจ้าก็ขอประณามกราบเรียนเสียที่เดียวว่า ข้าพเจ้าไม่ได้ถูกจับในขณะที่
กระทำผิดความผิด ขอทานผู้เป็นประธานได้โปรดนำเรื่องนี้เสนอสภาฯ เป็นการด่วน เพราะเป็น
ปัญหาสำคัญซึ่งเกี่ยวกับสิทธิของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และจนกว่าสภาฯ จะได้คดีปัญหาด้วยเรื่อง

นี้ ข้าพเจ้าเป็นอันว่าต้องถูกห้ามไม่ให้ไปประชุมและทำการคานหาที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ควรมีควรแล้วแต่จะโปรด

พระยาเทพหัสดิน

ประธานชั่วคราว กล่าวว่า ตามมาตรา ๓๓ แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรสยามได้บัญญัติห้ามศาลไว้ว่าในระหว่างสมัยประชุมศาลจะทำการพิจารณาคดีอาชญาที่จำเลยเป็นสมาชิกสภา และถูกฟ้องในระหว่างสมัยประชุมด้วยไม่ได้ จนกว่าศาลจะได้รับอนุญาตจากสภา ก่อน อนึ่ง เมื่อสภาอนุญาตให้ศาลทำการพิจารณาคดีนั้นแล้ว ก็ยังมีไซ้เป็นการชักขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะเข้ามาประชุม

มาตรา ๓๔ กับบัญญัติไว้แต่เฉพาะเรื่องห้ามมิให้หมายเรียกตัวสมาชิกไปกักขังในระหว่างสมัยประชุม เพราะฉะนั้น เมื่ออ่านทั้ง ๒ มาตรานี้แล้ว มีปัญหาว่าเมื่อสมาชิกสภาได้กระทำผิดขึ้นและถูกจับนอกเวลาสมัยประชุมและถูกฟ้องร้องยังศาลแล้ว แต่การพิจารณาคดีนั้นไม่เสร็จสิ้นก่อนถึงสมัยประชุม เช่นนั้นการเช่นนี้ศาลมีอำนาจอย่างไร จึงขอให้ที่ประชุมตีความหมายแห่งรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๓ กับ ๓๔ ว่าหมายความว่าเพียงไร

พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม กล่าวว่า เรื่องนี้ที่กระทรวงยุติธรรมรายงานขึ้นมา นั้น ไม่ใช่รายงานขอ อนุญาตจะกักขังหรือจะพิจารณา เพราะเหตุว่าจำเลยร้องว่าจำเลยควรจะได้หลุดตาม ๒ มาตรานี้ แต่ความหมายของ ๒ มาตรานี้ก็ความหมายเพียงไร เป็นเรื่องของสภาจะต้องตีความหมาย ศาลจึงรายงานมายังสภา ไม่ใช่หน้าที่ของศาลจะสั่งให้ปล่อยจำเลยตาม ๒ มาตรานี้ ไม่ใช่ขออนุญาต เป็นแต่รายงานมาเท่านั้น

มีสมาชิกบางนายได้กล่าวอ้างถึงว่า ความมุ่งหมายของกรรมาธิการในการร่างรัฐธรรมนูญ มีความมุ่งหมายประการใด ข้าพเจ้าเป็นกรรมาธิการคนหนึ่ง ข้าพเจ้าจำได้ว่าในเวลาประชุมได้กล่าวถึงว่าอาจจะมีพรรคการเมืองอยู่ในอำนาจแล้ว ก็อาจจะแก่งจับสมาชิกอื่น ๆ เพราะเหตุว่าคำวินิจฉัยอยู่ในมือของคณะบริหาร เช่นนี้แล้วสมาชิกซึ่งจะเข้าประชุมเป็นอีกฝ่ายหนึ่งและเข้ามาไม่ได้คะแนนก็จะน้อยไป จึงได้บัญญัติ ๒ ข้อนี้

ความประสงค์ในมาตรา ๓๓ นั้นพูดถึงเรื่องศาล มาตรา ๓๔ พูดถึงเรื่องตุลาการ พูดถึงคำร้องและการจับกุมเท่านั้น อย่าเอาไปปนกับ ๒ มาตรานี้จึงป้องกันไม่ให้คณะกรรมการเมือง แกลงกันได้ ขอยeahให้เขาใจผิด ความประสงค์ไว้เพื่อมิให้กลั่นแกลงกันเท่านั้นเอง คือ แกลงกันในเสียงโห่ด ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญประสงค์ให้สมาชิกมาประชุมทุก ๆ วันในสมัยประชุม แล้ว คงจะมีบัญญัติไว้อีกมาตราหนึ่ง ถ้าหากว่าสมาชิกเผอิญทำผิดถูกขังตอโงะอยู่ในกองลหุโงะ เช่นนี้แล้ว สภาฯ มีต้องปล่อยเขามาประชุมหรือ ซึ่งความหมายในบทรัฐธรรมนูญไม่มีเลย เพราะ ฉะนั้นความประสงค์ของรัฐธรรมนูญไม่ใม่มีเลย ความประสงค์คือ อย่าเกะกะกัน อย่างแกลงกัน อย่าฟ้องกัน

นอกจากนั้น มาตรา ๓๓ นี้ชี้ชัดว่า ในระหว่างสมัยประชุมผู้ใดจะฟ้องสมาชิกแห่งสภาฯ ในทางอาชญา ท่านว่าศาลจะต้องได้รับอนุญาตจากสภาฯ ก่อน จึงจะพิจารณาได้ และการ พิจารณาคัดนั้น ต้องมิให้เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะเข้ามาประชุม หมายความว่า นายคำกั๊ก นายแดงกั๊ก เป็นสมาชิกได้ไปถูกฟ้องขัง ศาลจะดำเนินการพิจารณาก็ไม่ได้ ศาล ต้องบอกสภาฯ ก่อน จึงจะหมายเรียกจำเลย ที่นี้ศาลได้รับอนุญาตจากสภาฯ แล้วก็เรียกจำเลย มาพิจารณา ที่นี้จึงมีความต่อไปว่า การพิจารณาคัดนั้น ต้องมิให้เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิก ผู้นั้นจะเข้ามาประชุม หมายความว่า ระหว่างสมัยประชุมเท่านั้น.....

หม่อมเจ้าวรรณไวทยากร วรวรรณ ทรงกล่าววว่าถ้าฟ้องร้องทางอาชญาแล้ว จะเป็น นอกสมัยกั๊กในสมัยกั๊ก เขาปล่อยให้ศาลที่เกี่ยวและความมุ่งหมายที่ได้อภิปรายกันมามากกว่าทำไม ถึงใม่มีบทบัญญัติเช่นนี้ ในต่างประเทศถือหลักอำนาจทั้ง ๓ ความมุ่งหมายที่ให้อำนาจหรืออิมมูนิตี้ (Immunity) ไม่ใช่นปนกับทางการของยุติธรรมหาใม่ได้ สำหรับภาษาอังกฤษหมายความว่า ฟ้องโงะทางอาชญาแล้วใม่มีเอกสิทธิ์ เขาปล่อยให้ศาลดำเนินการที่เกี่ยวแต่ในฝรั่งเศสทำไมจึง ใม่มีเอกสิทธิ์ขึ้นคล้าย ๆ ที่เรามีในรัฐธรรมนูญของเรา ก็คือเพื่อป้องกันกากรกลั่นแกลง ถ้าหาก เป็นการฟ้องร้องนอกสมัยประชุมแล้วคงจะเป็นการยุติธรรมมากกว่าการที่จะแกลงกันนั้นอาจจะเกิด ขึ้นเฉพาะระหว่างสมัยประชุม นอกสมัยประชุมแล้วเขาก็พอจะเชื่อศาลได้ แต่ถ้าเป็นระหว่างสมัย

ประชุม มีคดีการเมือง เป็นต้น อาจจะแก่งกันได้

ต่อมาได้มีรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎรในปัญหาที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ ซึ่งมีรายงานในกรณีดังกล่าวดังนี้

ทำการแทนประธานสภา กล่าวว่า "ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องหารือถึงอำนาจศาลในการพิจารณาและกักขังสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระหว่างสมัยประชุมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ - ๓๔ ได้เพียงไร ซึ่งที่ประชุมค้างมาแต่คราวประชุมคราวที่ ๑/๒๔๗๗ ขอให้พิจารณาต่อไป นายเลียง ไชยกาล ผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวว่าการร่างรัฐธรรมนูญของประเทศสยาม เราหยิบเอาจากประเทศนั้นบ้างประเทศนี้บ้าง แล้วก็เอามาใช้อย่างไม่เคอเรต คือว่าใช้อย่างกลาง ๆ เช่น อย่างการเลือกตั้ง บางประเทศใช้ ๕ ปี และบางประเทศใช้ ๓ ปี เราก็หยิบเขามาใช้เป็น ๔ ปี เป็นต้น นี่ก็เหมือนกัน ถ้าหากว่าเราจะมาถือเอา มาตรา ๓๓ แปลว่าสมาชิกถูกฟ้องร้องต้องเข้ามาประชุมได้ ไม่มีรัฐธรรมนูญของประเทศใดจะแรงอย่างนี้ ของฝรั่งเศสนั้นสภา จะเรียกให้มากก็ได้ ไม่ให้มากก็ได้ ซึ่งข้าพเจ้าได้กล่าวแล้วว่า เป็นคุณพินิจของสภา ที่จะเรียกก็ได้ ไม่เรียกก็ได้

ทำการแทนประธานสภา กล่าวว่า เป็นอันว่าสภา นี้มีความว่า มาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๔ ใช้ได้เฉพาะสมัยประชุม"^๒

ฯลฯ

ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๑/๒๔๗๗ เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ และรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๒/๒๔๗๗

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร, ครั้งที่ ๑ วันที่ ๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๗, หน้า ๑ - ๕๐.

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร, ครั้งที่ ๒ วันที่ ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๗, หน้า ๕๔ - ๑๒๖.

เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ กรณีที่นายพลโทพระยาเทพหัสดิน (ผาด เทพหัสดิน ณ อยุธยา) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ได้ถูกฟ้องร้องข้อหาว่า สมคบกันทำ เอกสารใส่ร้ายรัฐบาลโดยศาลพระราชอาญาได้มีคำสั่งให้ขัง นายพลโทพระยาเทพหัสดินไว้ใน เรือนจำกองลหุโทษ ตั้งแต่วันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ จนถึงวันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ โดยผู้ถูกฟ้องร้องได้มีหนังสือขอมายังสภา เพื่อขอให้แก้คำสั่งให้ศาลปล่อยตัวผู้ถูกฟ้องร้อง เพื่อที่จะสามารถมาประชุมได้ตามปกติในวันที่ ๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๗

จากปัญหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นดังกล่าว สภาผู้แทนราษฎร เพียงแถลงมติในการ "ตีความ" ตามรัฐธรรมนูญของมาตรา ๓๓ และ ๓๔ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๗๕ ให้มีผลใช้ได้เฉพาะในสมัยประชุมเท่านั้น นอกจากการตีความแล้วสภาไม่ได้ลงมติในเรื่องที่จะให้มีการปล่อยตัวหรือไม่ นับเป็นปัญหา ข้อเท็จจริงที่สภาหรือผู้กระทำการแทนประธานสภายังไม่ ได้พิจารณาสั่งการแต่อย่างใด แต่ผู้เขียนมีความเห็นว่า ในเมื่อสภาได้ลงมติให้มาตรา ๓๔ ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๗๕ มีผลเฉพาะในสมัยประชุมแล้ว ฉะนั้น การ กักขังนายพลโทพระยาเทพหัสดินไว้ในระหว่างสมัยประชุมคงจะไม่สามารถกักขังได้อีกต่อไป ทางออกของข้อเท็จจริงนี้ ประธานสภาหรือผู้ทำการแทนสภา น่าที่จะมีคำสั่งไปยังศาล ขอให้ ศาลปล่อยตัวผู้ถูกคุมขังเสีย

ในปัญหาและข้อเท็จจริงทั้ง ๒ กรณีดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ยังไม่ได้มีการลงมติ เกิดขาดเกี่ยวกับปัญหาในเรื่องความคุ้มกันอย่างเกินขีดแต่อย่างใด ฉะนั้น จะขอนำข้อเท็จจริง ในส่วนที่เกี่ยวกับความคุ้มกันที่สภาได้ลงมติชี้ขาดไว้โดยเฉพาะมาพิจารณาประกอบดังต่อไปนี้

ประธานสภา : "ข้าพเจ้าได้รับหนังสือจากท่านนายกรัฐมนตรีฉบับหนึ่งมีความว่า ด้วยกระทรวง ยุติธรรมรายงานว่า ได้รับหนังสือของศาลจังหวัดนครศรีธรรมราชว่า เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๔ พนักงานอัยการได้เป็นโจทก์ยื่นฟ้อง นายนำ จำรัสเนตรกับพวก เป็นจำเลยใน คดีอาญา หาวาซุกแร่ในพื้นที่โดยมิได้รับอนุญาต นายนำ จำรัสเนตร เป็นสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร (จังหวัดนครศรีธรรมราช เขต ๑) และเป็นเวลาในระหว่างสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎร

กระทรวงยุติธรรมจึงขอให้ดำเนินการขออนุญาตต่อสภาผู้แทนราษฎร เพื่อศาลจังหวัดนครศรีธรรมราช
จะได้ดำเนินการพิจารณาคดีที่กล่าวแล้ว ตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๓
ต่อไป

นายจำลอง กวเรือง (มหาสารคาม) : ปัญหาเรื่องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถูกฟ้องนี้ เคยได้
เข้ามาสู่สภา นี้หลายครั้งแล้ว และทุก ๆ ครั้งที่ผ่านมา สภา นี้ ปรากฏว่าผลของการลงคะแนน
ในสภา นี้ก็ไม่ยอมให้ศาลพิจารณา สภา ไม่อนุญาตให้พิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุมนี้ใน
คดีนี้ ข้าพเจ้าคิดว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสภา ก็คงจะมีความเห็นคงที่เคยเป็นมาแล้ว
เพราะว่าการที่สมาชิกสภา ถูกฟ้องเราจะไปถือตามข้อหาว่า สมาชิกสภา เป็นผู้กระทำความ
ผิดเกี่ยวยอมไม่ชอบ

ถ้าพูดถึงเกียรติยศของสมาชิกสภาแล้ว ก็เป็นเกียรติยศที่น่าพึงสรวนอย่างยิ่ง
การฟ้องร้องกันในคดีอาญานั้นเพียงแต่ทำให้คดีมีมูลไม่เป็นของยากนัก แต่เกียรติยศของสมาชิก
สภานั้นเป็นของสำคัญหากว่าจะฟ้องสมาชิกสภาในสมัยประชุมนี้จะเป็นการเสียหายของสภา
ได้ในระหว่างที่โลกคับขันเช่นนี้ ข้าพเจ้าเห็นว่า ไม่ควรอนุญาตให้ศาลดำเนินคดีได้ ข้าพเจ้ามี
ความเห็นเช่นนี้

ประธานสภา : เมื่อมีผู้มีความเห็นเช่นนี้ ข้าพเจ้าขอให้ประชุมวินิจฉัย ผู้ใดเห็นควรฟ้องให้
ฟ้องตามที่รัฐบาลเสนอมา ขอได้โปรดยกมือขึ้น

ไม่มีสมาชิกยกมือ

ประธานสภา : เมื่อไม่มีผู้ใดมีความเห็นอย่างอื่น เป็นอันว่าเรื่องระงับไป

นายจำลอง กวเรือง (มหาสารคาม) : ข้าพเจ้าสงสัยว่าจะระงับอย่างไร

ประธานสภา : ในระหว่างสมัยนี้ เขาอนุญาตฟ้องในระหว่างสมัยนี้เท่านั้น ถ้าพ้นสมัยประชุมนั้น
ก็ดำเนินการต่อไป นับเป็นของธรรมดาไม่มีอะไรก่อนสมัยประชุมนี้อีก ๒ - ๓ วันเท่านั้น เรื่องนี้
ขอ.ให้ผ่านไป

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร, ครั้งที่ ๕ วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๔,

ขอเท็จจริงที่อัยการได้เป็นโจทกยื่นฟ้องนายฉ่ำ จำรัสเนตรกับพวก เป็นจำเลยในคดี
อาญาข้อหา "ขูดหาแร่ในพื้นที่ดินโดยมิได้รับอนุญาต" ซึ่งขอเท็จจริงนี้ นายฉ่ำ จำรัสเนตร เป็น
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช เขต ๑ และเป็นระยะเวลาในระหว่างสมัยประชุม
สภาผู้แทนราษฎร ทางกระทรวงยุติธรรมจึงต้องขออนุญาตจากสภาเสียก่อน จึงจะพิจารณาและ
ดำเนินการไปตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมได้

ปรากฏว่าที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ไกลงมติเป็นเอกฉันท์ ไม่อนุญาตให้ศาลพิจารณาคดี
นายฉ่ำ จำรัสเนตร ในระหว่างสมัยประชุม ขอเท็จจริงกรณีนี้ เข้าใจว่าเป็นกรณีแรกที่สภาผู้
แทนราษฎร ไกลงมติไม่ยินยอมให้ศาลพิจารณาคดีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระหว่างสมัยประชุม
ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นสำคัญ

จะขอนำขอเท็จจริงที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อยู่ระหว่างถูกจับกุมของเจ้าพนักงานใน
ระหว่างการสอบสวน เมื่อถึงสมัยประชุมสภาแล้ว ทางสภา ไกลงมติกันอย่างไร ในข้อเท็จ
จริงดังกล่าวเมื่อคราวมีการประชุมสภาผู้แทนฯ ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๕
มาพิจารณาประกอบกัน

ประธานสภาผู้แทน : ต่อไปมีเรื่องที่จะชี้แจงให้ทราบอีกเรื่องหนึ่ง คือ กระทรวงมหาดไทย
แจ้งมาว่า ใ้จับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ขอให้เลขาธิการสภาผู้แทนฯ

เลขาธิการสภาผู้แทน : "ควยไ้รับโทรเลขจาก จังหวัด พิบูลสงคราม รายงานว่า นาย
ประยูร อภัยวงศ์ สมาชิกสภาผู้แทนได้โฆษณาใส่ร้ายรัฐบาลในเรื่องกรณีสวรรคตและข้อความ
อื่นเป็นเหตุ - ให้ประชาชนหลงเชื่อและกระด้างกระเดื่องต่อรัฐบาล เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงจับกุม
ผู้ต้องหาไว้ เวลานี้พนักงานสอบสวนกำลังดำเนินคดีไม่ให้ประกันตัวดังนี้ จึงเรียนมาเพื่อทราบ"

ประธานสภาผู้แทน : เกี่ยวกับเรื่องนี้ ไ้รับยุติคดีของนายสุวิช พันธ์เศรษฐ์ กับนายพิมพ์
ภุรีพัฒน์ รวม ๒ คนมีข้อความเกี่ยวกับ

นายสุวิช พันธ์เศรษฐ์ : สมาชิกสภาผู้แทน (เชียงใหม่) : ในการที่ข้าพเจ้าได้เสนอยุติคดี
เพื่อขอให้ปล่อยสมาชิกสภาผู้แทนที่ถูกจับกุมนอกสมัยประชุมนั้นก็เพื่อให้เป็นไปตามมาตรา ๕๑ แห่ง
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๘๕ ทว่า

"ถ้าสมาชิกพรรคสภาหรือสภาผู้แทนถูกกักขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอุกฤษณ์
ประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณี จะต้องส่งปล่อย ถ้าหากสภา
ที่ผู้เป็นสมาชิกใครร้องขอ
คำสั่งปล่อยตามความในวรรคก่อนใหม่บังคับตั้งแต่วันส่งปล่อยจนถึงวันสุดท้ายแห่ง
สมัยประชุม"

เพราะฉะนั้น กรณีที่มีการจับกุมสมาชิกรัฐบาลนอกสมัยประชุม ครั้นเมื่อเปิดสมัยประชุม
แล้วก็ควรที่สภาจะใคร่ร้องขอให้ปล่อยตัว และในมาตรา ๕๑ วรรคสุดท้ายก็ได้กำหนดไว้โดยชัด
แจ้งว่า การขอให้ปล่อยตัวนั้นคงเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ คือ ระหว่างที่เมื่อสมัยประชุมปิดลงแล้ว
ก็สุดแล้วแต่ทางฝ่ายบ้านเมืองจะจัดการประการใด การที่ใคร่ร้องขอให้ปล่อยตัวสมาชิกเช่นนี้
ข้าพเจ้าได้มุ่งหมายที่จะให้สมาชิกทุกคนได้ใช้สิทธิของตนตามรัฐธรรมนูญ

คงเหลือแต่ นายประยูต อภัยวงศ์ ซึ่งยังถูกคุมขังอยู่ในเวลานี้ ข้าพเจ้าขอให้
เรียนให้ที่ประชุมทราบว่า เป็นวิธีการของสภา นี้มาตั้งแต่ ๑๐ ปีแล้ว ที่เราได้พยายามรักษาสิทธิ
อันเที่ยงธรรมของสมาชิก เมื่อได้มีการร้องขอมา เช่นว่าจะเป็นการฟ้องร้องสมาชิกก็ การ
จับกุมสมาชิกในสมัยการประชุมก็ สภาเราไม่เคยอนุญาตเพื่อเป็นการรักษาสิทธิเฉพาะตัวของ
สมาชิกซึ่งเป็นสิทธิที่ทุกคนจะต้องได้ในสมัยประชุม ข้าพเจ้าจึงขอวิงวอนให้สภา นี้ได้มีมติขอให้
ปล่อยตัวสมาชิกชั่วคราวระหว่างสมัยประชุมนี้ จึงได้เสนอญัตตินี้ต่อสภา

นายทิม ภูวิวัฒน์ : สมาชิกสภาผู้แทน (ขอนแก่น) : ในการที่ข้าพเจ้าได้เสนอญัตติ เพื่อขอ
ให้ปล่อยสมาชิกที่ถูกกักขังอยู่ในระหว่างสอบสวนนั้น เนื่องจากมีความมุ่งหมายให้เป็นไปตาม
รัฐธรรมนูญ ดังที่ท่านสมาชิกผู้หนึ่งได้อภิปรายเมื่อก่อน เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าหวังว่า สภา คงจะ
ได้เห็นพ้องกับญัตตินี้ ขอให้ปล่อยตัวสมาชิกที่ถูกกักขังนั้นออกมา เพื่อจะสามารถมาประชุมใช้
สิทธิของตนตามที่ตามรัฐธรรมนูญ เพื่อประชาชนชาวไทยต่อไป

ประธานสภาผู้แทน : ข้าพเจ้าขอทำความเข้าใจต่อที่ประชุมว่า ตามที่ท่านสมาชิกผู้หนึ่งได้เกียรติ
ได้เสนอรายชื่อบุคคลที่ท่านจับกุมนั้นตามความเป็นจริงสภานี้ได้รับแจ้งเพียง ๓ คนเท่านั้น

คือ นายเลียง ไชยกาล นายประยูร อภัยวงศ์ และนายโชติ คุ้มพันธ์ นอกจากนั้นแล้วไม่ได้รับทราบ ขณะนั้นศาลได้ปล่อยตัวมาแล้ว ๒ คน คือ นายเลียง ไชยกาล กับนายโชติ คุ้มพันธ์ ก็ยังอยู่แต่ นายประยูรคนเดียวเท่านั้น ซึ่งแล้วแต่คดีสภาจะเป็นอย่างไร เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ

ตามรัฐธรรมนูญ การที่เจ้าหน้าที่กกชจะปล่อยตัวได้ ก็ต้องเป็นมติของสภานิติบัญญัติ เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าขอมติของสภาฯ นี้ ได้มีผู้เสนอญัตติในสภาฯ เพื่อขอให้ปล่อยสมาชิกสภาฯ ที่มีใจความขอร้องให้ปล่อยสมาชิกที่ถูกกักขังนั้น ถ้าการปล่อยสมาชิกเพื่อมีโอกาสได้เข้ามาในสมัยประชุมนี้ได้

เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าขอมติที่ประชุมว่า สมควรที่จะส่งปล่อยหรือไม่สมควรจะขอร้องให้ส่งปล่อย ในที่นี้ข้าพเจ้าจะตั้งมติว่า ถ้าสภาฯ เห็นสมควรจะขอร้องให้เจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมส่งปล่อยตัวสมาชิกที่ถูกกักขังอยู่นั้น เพื่อให้เข้ามาประชุมได้ ขอให้ยกมือขึ้น

สมาชิกยกมือพร้อมเพรียงกัน

ประธานสภาผู้แทน : ผู้ที่เห็นว่าไม่สมควรให้ส่งปล่อยไม่มีพร้อมเพรียงกัน เป็นอันว่าที่ประชุมนี้ ไกลลงมติให้ส่งปล่อย ทางสภาฯ จะไต่หาหนังสือคำเนิการเรื่องนี้ต่อไป"

ตามข้อเท็จจริงที่นายประยูร อภัยวงศ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดพิจิตรสงคราม (ขอจังหวัดในสมัยนั้น) ได้ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมและคุมขังในระหว่างการสอบสวนอยู่ โดยตำรวจไม่ยอมให้ประกันในข้อหา "โฆษณาใส่ร้ายรัฐบาลในเรื่องกรณีสวรรคต และข้อความอันเป็นเหตุให้ประชาชนหลงเชื่อและกระทำความผิดของรัฐบาล" ปรากฏว่าสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติขอให้เจ้าหน้าที่ตำรวจปล่อยตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ถูกคุมขังอยู่ เพื่อให้สามารถมาประชุมสภาได้ โดยพร้อมเพรียงกัน

โดยปกติ หากมีการจับกุมหรือคุมขังสมาชิกรัฐสภาแล้ว สมาชิกผู้นั้นจะพยายามร้องขอ

รายงานการประชุมสภาผู้แทน, ครั้งที่ ๑ วันที่ ๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘,

ให้ศาลลงมติเพื่อให้ปล่อยคนพ้นจากการคุมขัง แต่มีข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นที่น่าสยใจเป็นอย่างยิ่ง กรณีที่สมาชิกสภาอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล แต่กลับไม่ยอมขอต่อสภาเพื่อยกการพิจารณา ในระหว่างสมัยประชุม ผู้เขียนจะขอนำกรณีที่เกิดขึ้นเมื่อคราวที่มีการประชุมผู้แทน ครั้งที่ ๑๖ เมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๓ มาพิจารณาดังนี้

ประธานสภาผู้แทน : วันนี้มีสมาชิกมาประชุม ๖๕ คนครบองค์ประชุมแล้ว เรื่องที่จะแจ้งให้ที่ประชุมทราบ มีเรื่องศาลขออนุญาตพิจารณาคดี นายเตียง ศิริขันธ์ ซึ่งเป็นจำเลยขอให้

เลขาธิการอ่าน

เลขาธิการรัฐสภา : คว้าใ้รับหนังสือจากท่านเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ ๒๑ เดือนนี้ว่า

ความมาก

ที่ ผ.๒๐๐๓/๒๔๕๓

กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

๒๑ กรกฎาคม ๒๔๕๓

เรื่อง ขออนุญาตดำเนินพิจารณาคดี นายเตียง ศิริขันธ์ สมาชิกสภาผู้แทนถูกฟ้อง

เรียน เลขาธิการรัฐสภา

ด้วย กระทรวงยุติธรรมแจ้งมาว่า อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญารายงานว่าในคดีอาญา หมายเลขคำ เลขที่ ๑๖๕๗/๒๔๕๑ ระหว่างพนักงานอัยการ โจทก์ นายเตียง ศิริขันธ์ สมาชิกสภาผู้แทน (จังหวัดสกลนคร) กับพวกรวม ๑๘ คน จำเลย เรื่องสมคบกันพยายามก่อการกบฏ ศาลอาญาได้ส่งประเด็นไปสืบพยานจำเลยที่ศาลจังหวัดสกลนคร และศาลจังหวัดสกลนครได้กำหนดพิจารณาในวันที่ ๒๔, ๒๕, ๒๖ และ ๒๗ กรกฎาคม ศกนี้ โดยในตอนนัดพิจารณาได้คาดหมายว่าจะไม่ไ้ระยะเวลาสมัยประชุมสภาผู้แทน ซึ่ง นายเตียง ศิริขันธ์ เป็นสมาชิกอยู่บัดนี้ ปรากฏว่า วันนัดพิจารณาดังกล่าวนี้ เป็นเวลาในสมัยประชุมสภา ที่ได้เรียกประชุมตั้งแต่เดือนมิถุนายน ศกนี้ ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๕๒ มาตรา ๑๑๘

กำหนดให้ต้องได้รับอนุญาตจากสภาผู้แทนเสียก่อน ศาลจึงจะดำเนินการพิจารณาได้ และนายเตียง ศิริขันธ์ มีความประสงค์ให้การพิจารณาคดีดำเนินไปตามที่กำหนดไว้ กระทรวงยุติธรรมจึงรายงาน มาเพื่อขอได้โปรดดำเนินการขออนุญาตต่อสภาผู้แทน ให้ศาลอาญาและศาลจังหวัดสกลนครดำเนินการพิจารณาคดีนี้ตามความในรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๑๘ ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดดำเนินการ ขออนุญาตต่อสภาผู้แทนดังกล่าวนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

ชำนานาญอักษร

(หลวงชำนานาญอักษร)

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ประธานสภาผู้แทน : นายเตียง ศิริขันธ์ นี้เองได้มาพบข้าพเจ้า และมายื่นหนังสือไว้ให้แก่ ข้าพเจ้าและขอแสดงความประสงค์จะให้นำจดหมายนี้อ่านในที่ประชุมทราบด้วย ข้าพเจ้าขอให้ เลขาธิการอ่านเป็นการประกอบการพิจารณาของท่าน

เลขาธิการรัฐสภา : จดหมายของ นายเตียง ศิริขันธ์ มีดังนี้

สภาผู้แทน

๒๑ กรกฎาคม ๒๔๘๓

เรื่อง กำหนดพิจารณาคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุม

เรียน ท่านประธานสภาผู้แทน

ด้วย ตามที่ข้าพเจ้ากับพวกถูกฟ้องคดีอาญา ในข้อหาว่ากบฏในพระราชอาณาจักรนั้น คดีได้ดำเนินมาเป็นเวลา ๒ ปีเศษแล้ว บัดนี้ศาลอาญาได้ส่งประเด็นไปสืบพยานจำเลยที่ศาล จังหวัดสกลนคร จังหวัดสกลนคร นี้นวันที่ ๒๔ เดือนนี้

เนื่องด้วยขณะนี้ เป็นระยะเวลาระหว่างสมัยประชุม ฉะนั้น ศาลอาญาคงจะได้ขอ อนุญาตจากสภาในเร็ววันนี้ ส่วนข้าพเจ้านั้นเพื่อมิให้พลาดวันนัด จำเป็นต้องออกเดินทางโดย รถกวนวันที่ ๒๑ จึงอาจจะไม่มีโอกาสมาชี้แจงแก่สภาได้ ด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้าขอกราบเรียนต่อ ท่านประธานสภาว่า ข้าพเจ้ามีความปรารถนาที่จะให้ศาลดำเนินคดีไปโดยเร็ว เพราะจำเลย ทั้ง ๑๗ คน ต่างก็ได้รับความลำบากจะไปประกอบอาชีพอะไรก็ไม่ถนัดทั้งคนยากเข็ญมานาน แลแล้ว

อนึ่ง หากท่านสมาชิกผู้ใดสงสัยว่าคดีนี้ จะมีการแทรกแซงด้วยประการใด ๆ นั้น ข้าพเจ้าขอกราบเรียนว่าเท่าที่เป็นมาแล้ว ข้าพเจ้ากับพวกโคตอสูคดีโดยอิสระเสรีเต็มที่ มิได้ มีการแทรกแซงแต่ประการใด

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

เตียง ศิริขันธ์

(นายเตียง ศิริขันธ์)

ประธานสภาผู้แทน : ทั้งนี้แล้วแต่ที่ประชุมจะเห็นประการใด

นายทองดี อิศรางกูร (เชียงใหม่) : คำที่ นายเตียง ศิริขันธ์ ผู้แทนจังหวัดสกลนคร ได้ขอให้ สมาชิกในสภานี้ ร่วมกันพิจารณาว่าเวลานี้เขาได้ต้องคดีทางศาล และได้ยื่นวันที่ ๒๔ เกือบนี้ ทั้งนี้ ในนามที่ข้าพเจ้าเป็นสมาชิกสภาผู้แทนนี้ จึงมีความเห็นว่า ท่านสมาชิกผู้ใดเกียรติทั้งหลายไม่ สมควรที่จะอนุญาตให้ศาลพิจารณาไม่ว่าจะเป็นกรณีใด ๆ ในระหว่างที่เรามีการประชุม สภาผู้แทน มิฉะนั้นแล้วจะเป็นการที่เสียระเบียบแบบแผนซึ่งเราได้เคยปฏิบัติมาแล้วอยู่หลายเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เช่น คดีพันโทโพยม จุฬานนท์ เป็นต้น และในปัจจุบันนี้ พันโทโพยม จุฬานนท์สมาชิกสภาผู้แทนจังหวัดเพชรบูรณ์ให้หลบหนีหน้าไปทุกวันนี้ เราก็มิรู้ว่าอยู่ที่ไหน ดังนั้น จึงขอความกรุณาสมาชิกเพื่อฝูงไว้เพื่อเกียรติสมาชิกสภาผู้แทนของเราจงเห็นพ้องต้องกันเป็น เอกฉันท์ว่า ไม่สมควรที่จะอนุญาตให้พิจารณาคดีในสมัยประชุม

นายพัน สพรณสาร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรธิการ : เรื่องนี้เจ้าตัวก็เคยพบกับผม อยากจะให้เสร็จ ในหนังสือก็บอกว่าให้เสร็จ หนักเราไปประวิงเรื่องไว้ไม่ให้ศาลพิจารณา นั้นตามที่สมาชิกเสนอมา จริงอยู่สถานที่เคยลงมติไม่อนุมัติในระหว่างเวลาสมัยประชุมทุกคราว แต่คราวนั้นต่างกัน คือ เจ้าตัวเขาต้องการให้เสร็จเพราะมีทั้งหมด ๑๓ - ๑๔ คน เรื่องการราคาซึ่งอยู่ ผมคิดว่าคดีนี้เมื่อจำเลยต้องการแล้ว คือ เจ้าตัวไม่ซัดซังอย่างใดแล้ว และในการพิจารณาคดีในศาล เขาก็ฟ้องกันไปแล้ว การประชุมก็มาได้ไม่เสียอะไรนัก ผมคิดว่าอาจจะพิจารณากันได้

หลวงอภัยคุณากรักษ์ (อาจทอง) : ไม่เห็นด้วยกับรัฐมนตรี จริงอยู่คุณเตียง ใ้หนังสือขอแสดงความจำนงว่า อยากจะให้คดีเสร็จไป ก็เป็นเรื่องส่วนตัว ชาวเขาคิดว่าเกี่ยวกับสิทธิของสภาเจตนาธรรมไม่มีระบุไว้ในรัฐธรรมนูญที่ให้เอกสิทธิ์แก่มวลสมาชิกที่จะไม่ถูกพิจารณาในสมัยประชุมนั้นก็เพราะคิดว่าสภานี้มีกิจการสำคัญ ๆ อยู่เป็นอันมาก ซึ่งควรจะรับจัดการให้เสร็จไป

กระผมจึงมีความเห็นว่า ในการที่จะให้ศาลพิจารณาคดีในสมัยประชุมนั้นอาจจะเป็นอย่างไม่ดีขึ้น ถ้าไม่มีความสำคัญใดเป็นพิเศษ ถ้าหากว่ามีเหตุผลอะไรเป็นพิเศษที่ศาลจำต้องรับพิจารณาคดีให้เสร็จไป กระผมคิดว่าเราอาจจะผ่อนผันให้ได้ แต่เรื่องนี้ก็ไม่ปรากฏ เหตุผลว่ามีว่าคุณเตียงต้องการให้ศาลพิจารณาให้เสร็จไปเท่านั้น ซึ่งไม่มีเหตุผลเพียงพออะไรที่สภานี้จะยอมให้ศาลพิจารณาได้ตามความประสงค์ของท่านรัฐมนตรี

นายเลียง ไชยกาล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม : ประเคี้ยวทางสภาจะเข้าใจเป็นอย่างอื่น กระผมก็เห็นสมควรจะกราบเรียนให้สภาทราบ ทั้งนี้ก็เพราะกระผมก็เป็นผู้แทนราษฎรคนหนึ่งและก็รักษาสปิริตของผู้แทนเสมอมา ตามธรรมเนียมปฏิบัติในทางศาลแตกอน ๆ เคยขออนุมัติคำเนินคดีในระหว่างสมัยประชุม แต่ต่อมาทางศาลได้พิจารณาที่จะเลื่อนคดีให้พ้นจากสมัยประชุม ยกตัวอย่างคดีกระผมเป็นโจทก์ คุณอนันต์เป็นจำเลย ศาลก็ไม่ได้ไกลทีเดียว เพื่อไม่ให้ถูกสมัยประชุม

แต่เฉพาะเรื่องนี้กระทรวงยุติธรรมต้องรายงานมายังสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อเสนอต่อสภา เนื่องจากคุณเตียงต้องการไม่ให้เลื่อน เพื่อประโยชน์แก่การได้เปรียบเสียเปรียบใน

ทางคดี เป็นการประวิงให้คดีชกษา คุณเตียงต้องการให้ดำเนินคดี ศาลจึงได้ปฏิบัติโดยแสดงความ
ประสงค์มายังกระทรวงยุติธรรม เพราะฉะนั้นขอให้เข้าใจอย่างนั้น ทางรัฐบาลไม่ขัดข้องประการ
ใด จะเอาอย่างไรก็ได้ แต่ขอให้สภามีเจตนาจะให้พิจารณาในหรือนอกสมัยประชุมเท่านั้น รัฐบาล
ไม่ว่าอะไร

ประธานสภาผู้แทน : ท่านผู้ใดเห็นควรอนุญาตให้ศาลทำการพิจารณาตามที่ขอมานี้ โปรดชูมือ

มีสมาชิกยกมือ ๕ คน

ประธานสภาผู้แทน : ท่านผู้ใดไม่เห็นด้วย โปรดชูมือ

มีสมาชิกยกมือ ๒๔ คน

ประธานสภาผู้แทน : เห็นควรอนุญาต ๕ เสียง ที่ไม่ควรอนุญาต ๒๔ เสียง เป็นอันว่าไม่
อนุญาต"^๑

ข้อเท็จจริงของ นายเตียง ศิริขันธ์ ที่ศาลได้ค้นพิจารณาในระหว่างสมัยประชุมพอดี
แต่ตัวนายเตียง ศิริขันธ์เองมีความปรารถนาที่จะขอให้ศาลรับพิจารณาคดีให้เสร็จสิ้นไปโดยเร็ว
ถึงกับมีหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษร ชี้แจงต่อสภาผู้แทนราษฎร ให้เข้าใจในความปรารถนาของตน
นับเป็นข้อเท็จจริงที่แปลกมากที่ตัวสมาชิกรัฐสภายินยอมสละความคุ้มกันของตนเสีย

แต่ขณะเดียวกัน ปรากฏว่า ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรกลับมีมติเป็นส่วนใหญ่ไม่ยอมให้
ศาลพิจารณาคดี ในระหว่างสมัยประชุมทั้ง ๆ ที่ผู้เสียหายโดยตรงต้องการที่จะให้ศาลรับพิจารณา
คดีให้เสร็จสิ้นไปโดยเร็ว แม้จะเป็นการพิจารณาในระหว่างสมัยประชุมก็ตาม ถ้าจะมองเหตุผล
ของการที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่ยอมให้ศาลทำการพิจารณาคดีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในครั้ง
นี้ น่าจะเป็นการรักษาธรรมเนียมปฏิบัติในทางรัฐสภามากกว่าเหตุผลอื่น

ข้อเท็จจริงที่นำมาจากรายงานการประชุมสภาบาง เรื่องตั้งแต่อดีตเพื่อที่จะให้เห็นลักษณะ
ความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาในปัจจุบันว่า จะมีความคุ้มกันแตกต่างจากอดีตบ้างหรือไม่ เพราะปกติ

รายงานการประชุมสภาผู้แทน, ครั้งที่ ๑๖ วันที่ ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๓,

แล้วเมื่อประเด็นเรื่องนั้นเกิดขึ้น สภาก็จะให้ความคุ้มครองขยายไปถึงเสมอโดยอ้างว่าเป็นธรรมเนียมปฏิบัติมาตลอด จึงขอความช่วยเหลือของสมาชิกรัฐสภา ซึ่งสภาได้ลงมติไว้เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ มาพิจารณาประกอบดังนี้

"อีกเรื่องหนึ่งที่เป็นเรื่องควนคังเรื่องขออนุญาตสภาผู้แทนฯ เพื่อพิจารณาคดีอาญา นายชูสง่า ฤทธิประศาสน์ ส.ส. เชียงรายพรรคชาติไทย ที่ตองหากคดีทุจริตโรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่นโดยกระทรวงยุติธรรมได้ทำหนังสือขอตัว นายชูสง่าไปดำเนินคดี ปรากฏว่า ที่ประชุมมีมติไม่อนุญาตให้กระทรวงยุติธรรมนำตัว นายชูสง่า ไปดำเนินคดีภายในสมัยประชุม เป็นเอกฉันท์"^๑

จากข้อเท็จจริงบางเรื่องที่ได้้นำรายงานการประชุมของสภาดังที่กล่าวไว้ข้างต้นนั้น นับแต่กรณี นายจรูญ ณ บางช้างถูกฟ้องร้องในคดีอาญา เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ จนถึงกรณี นายชูสง่า ฤทธิประศาสน์ถูกฟ้องในคดีอาญาเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ จะเห็นได้ว่า ไม่วาจะเป็นกรณีฟ้องร้องเพื่อพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุม หรือเป็นกรณีที่ถูกควบคุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และแม้แต่ตัวสมาชิกรัฐสภาจะยินยอมให้ศาลพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุมก็ตาม ทางรัฐสภาโดยเฉื่อยเฉื่อยก็ไม่ยินยอมให้มีการฟ้องร้องเพื่อพิจารณาคดี หรือการที่สมาชิกรัฐสภาควบคุมในระหว่างสมัยประชุม บรรดาสมาชิกรัฐสภาจะมี "แนวโน้ม" ที่จะปกป้องสิทธิของพวกเขาคนอย่างเต็มที่เพื่อรักษาสถานภาพและเกียรติภูมิของสมาชิกด้วยกัน

หากผู้กล่าวหาหรือฐานความผิดของบรรดาสมาชิกรัฐสภาแล้ว ก็จะมีส่วนสัมพันธ์กับการเมืองมากกว่าที่จะเป็นคดีอาญาธรรมดา ในคราวใดที่สมาชิกรัฐสภาถูกฟ้องหรือจับกุมในข้อหาที่เกี่ยวข้องกับทางราชการเมืองแล้ว ทางรัฐสภาก็จะลงมติโดยความเห็นอกเห็นใจ จึงมีการลงมติด้วยคะแนนสูงที่จะไม่ยินยอมให้ฟ้องหรือจับกุมสมาชิกรัฐสภาในระหว่างสมัยประชุม แต่หากถูกฟ้องหรือจับกุมในความผิดอาญาธรรมดา เพราะเนื่องจากพฤติกรรมของตัวสมาชิกเอง ทางสภาก็จะมีการอภิปรายยืดเยื้อและส่วนมากจะลงมติที่จะไม่ยินยอมให้มีการฟ้องหรือ

จับกุมสมาชิกรัฐสภาในระหว่างสมัยประชุมด้วยคะแนนเสียงน้อยกว่ากรณีแรก

ปัญหาข้อเท็จจริงในส่วนที่เกี่ยวกับความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญในประวัติศาสตร์นั้น มักจะเป็นกรณีที่มีการพิจารณาตัดสินศาลในระหว่างสมัยประชุมมากกว่ากรณีการจับกุมหรือการควบคุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในระหว่างสมัยประชุม และส่วนมากผู้ฟ้องร้องมักจะฟ้องโดยอัยการ เป็นโจทก์มากกว่า ผู้ฟ้องร้องจะเป็นผู้เสียหายฟ้องเอง และขอหมายสั่งเกณฑ์ประการสุดท้ายก็คือ บรรดาสมาชิกรัฐสภา มักถูกฟ้องร้องหรือจับกุมในคราวเดียวหลายคน จะมีการฟ้องร้องหรือจับกุมสมาชิกรัฐสภาคนเดียวอันน้อยมาก

คำสั่งและระเบียบปฏิบัติของศาลยุติธรรม

หลังจากที่ประเทศไทยได้ประกาศใช้ พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของประเทศไทยและรัฐธรรมนูญฉบับแรกนั้นเอง ได้บัญญัติเกี่ยวกับความคุ้มกันสมาชิกสภาไว้ในมาตรา ๑๗ ว่า "การฟ้องร้องสมาชิกของสภาผู้แทนราษฎร เป็นคดีอาชญา ยัง ศาลจะคงไว้รับอนุญาตจากสภาก่อน ศาลจึงจะรับฟ้องได้" หลังจากนั้นแล้วก็ได้มีคำสั่งเกี่ยวกับฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในหนังสือ "ชาวศาล" ดังต่อไปนี้

"เรื่อง ฟ้องสมาชิกของสภาผู้แทนราษฎร เป็นจำเลยในคดีอาญา

พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ มาตรา ๑๗ บัญญัติว่า การฟ้องร้องสมาชิกของสภาผู้แทนราษฎร เป็นคดีอาชญาในศาล จะต้องได้รับอนุญาตจากสภาก่อน ศาลจึงจะรับฟ้องได้

ตามบทบัญญัติข้อนี้ ผู้พิพากษาจะต้องระวังในการที่จะประทับฟ้องคดีอาชญา รายงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ปรากฏในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๘ ตอนที่ ๒๕ หน้า ๑๓๓๘ และมีเปลี่ยนแปลงในตอนที่ ๓๘ หน้า ๑๘๑๕ กับที่เปลี่ยนแปลงต่อ ๆ ไป การขออนุญาตต่อสภาควรมีหนังสือไปยังกระทรวงยุติธรรม"

การฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นจำเลยในคดีอาชญาในหนังสือชาวศาลนี้ นับว่า เป็นคำสั่งและระเบียบปฏิบัติเป็นครั้งแรกของกระทรวงยุติธรรมที่ไต่สวนคดีพิพาทภาษาระยะกึ่งใน การประท้วงฟ้องคดีอาชญาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยจะต้องทำหนังสือขออนุญาตศาล โดยผ่านไปยังกระทรวงยุติธรรมเสียก่อน ระเบียบที่กำหนดไว้นี้วางไว้อย่างกว้าง ๆ และชัดเจน พอสมควร

คำสั่งและระเบียบปฏิบัติของกระทรวงยุติธรรมครั้งแรกนี้ ปรากฏอยู่ในหนังสือ "ชาว ศาล" เป็นเพียงวางหลักไว้กว้าง ๆ เท่านั้น มิได้ปรากฏออกมาเป็นคำสั่งหรือระเบียบที่มีการ ลงนามโดยเฉพาะเจาะจงแต่อย่างใด ผู้เขียนเข้าใจว่าคำสั่งนี้และระเบียบนี้ที่จะมาจากกรณี ที่ นายจรูญ ณ บางช้าง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถูกฟ้องในคดีอาชญาเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งเป็นผลให้ทางกระทรวงยุติธรรมต้องออกระเบียบปฏิบัติดังกล่าว เพื่อให้ผู้พิพากษาปรับ ทรายถึงแนวทางในการปฏิบัติ

หลังจากที่ได้วางระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งปรากฏ อยู่ในหนังสือชาวศาลแล้ว ทางกระทรวงยุติธรรมได้มีหนังสือเกี่ยวกับการรายงานคดีสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร ดังนี้

ที่ ๗๐/๒๔๘๒

กระทรวงยุติธรรม

๑๓ ธันวาคม ๒๔๘๒

เรื่อง การรายงานคดีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

จาก ปลัดกระทรวงยุติธรรม

ถึง ผู้พิพากษาศาลทั้งหลาย

คว้ระเบียบรายงาน เรื่อง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถูกฟ้องคดีอาชญาอันออกสมัยประชุม ยังกระทรวงยุติธรรม ตามที่ได้แจ้งมา โดยหนังสือ ที่ ๓๒/๒๔๗๗ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๔๗๗ ว่า

ให้ศาลรายงานทำนองเดียวกับที่รายงานเรื่องราวราชการชั้นสัญญาบัตรท่องเที่ยวในคดีอาญา
(ในชั้นรับฟ้องและชั้นคดีถึงที่สุด) นั้น

บัดนี้ เนื่องจากได้วางระเบียบการรายงานเรื่องราวราชการชั้นสัญญาบัตรท่องเที่ยวใน
คดีอาญาใหม่ตามหนังสือ ที่ ๒๐/๒๔๘๒ ลงวันที่ ๑๑ เดือนก่อน ยกเลิกการรายงานในชั้นรับฟ้อง
และชั้นสัญญาบัตรท่องเที่ยวจำคุกหรือจำแทนค่าปรับในชั้นคดีถึงที่สุดเท่านั้น แต่ในกรณีสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรถูกฟ้องในคดีอาญานั้น ทางกรมมีความประสงค์จะให้ศาลรายงานเป็นพิเศษ
จึงวางระเบียบเพื่อปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑. ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถูกฟ้องคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุม
นอกจากที่ศาลต้องรายงานไปเพื่อขออนุญาตพิจารณาคดีต่อสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญมาตรา
๓๓ แล้ว ให้รายงานเมื่อคดีถึงที่สุดอีกด้วย (ถ้าสภาฯ ใ้ขออนุญาตให้พิจารณาได้)

๒. ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถูกฟ้องคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุม
แต่สภาผู้แทนราษฎรลงมติไม่อนุญาตให้ศาลพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุมนั้น เมื่อศาลเริ่ม
ดำเนินการพิจารณาต่อไปเมื่อพ้นสมัยประชุมแล้ว ให้รายงานไปให้ทราบ และเมื่อคดีถึงที่สุดก็
ให้รายงานไปอีกชั้นหนึ่ง

๓. ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถูกฟ้องคดีอาญานอกสมัยประชุม ให้ราย
งานเมื่อรับฟ้องไว้พิจารณาและเมื่อคดีถึงที่สุด

๔. ในการรายงานคดีเมื่อถึงที่สุดนั้น ถ้ามีการลงโทษจำคุกหรือจำแทนค่าปรับ
ให้ปรากฏวันที่ได้ออกหมายแจ้งโทษแก่ผู้ต้องหา และให้คัดสำเนาคำพิพากษานั้นส่งไปด้วย

ขอแสดงความนับถือ

ลัดพลีธรรมประคัลภ์

(พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์)

เรื่องการรายงานคดีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามหนังสือของกระทรวงยุติธรรม
ที่ ๓๐/๒๔๘๒ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๔๘๒ นั้น เป็นคำสั่งและระเบียบปฏิบัติของกระทรวง

ยุติธรรมในเรื่องการรายงานคดีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยได้วางระเบียบไว้ว่า กรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถูกฟ้องคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุมแล้ว ผู้พิพากษาจะต้องรายงานผ่านไปยังกระทรวงยุติธรรมเพื่อขออนุญาตพิจารณาคดีต่อสภาผู้แทนราษฎร เสียก่อน ถ้าหากสภาผู้แทนราษฎรอนุญาตให้พิจารณาคดีได้ในระหว่างสมัยประชุม ผู้พิพากษาจะต้องรายงานผลคดีที่สิ้นสุดให้กระทรวงยุติธรรมรับทราบด้วย

ต่อมาได้มีระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ว่าด้วย การขออนุญาตจากสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาคดีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถูกฟ้องในทางอาญา ดังต่อไปนี้

ที่ ๕๗/๒๔๔๓

กระทรวงยุติธรรม

๑๕ ตุลาคม ๒๔๔๓

เรื่อง ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ

จาก ปลัดกระทรวงยุติธรรม

ถึง ผู้พิพากษาศาลทั้งหลาย

ด้วยประธานศาลฎีกา โดยอนุมัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้ร่างระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ ๒ ว่าด้วยการขออนุญาตสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาคดีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถูกฟ้องในทางอาญาไว้ คงสำเนาที่โศงมาพร้อมด้วยหนังสือ เพื่อถือเป็นระเบียบปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

ลค์พลีธรรมประคัลภ์

(พระยาลค์พลีธรรมประคัลภ์)

(สำเนา)

ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ ๒
ว่าด้วย การขออนุญาตสถาปนาแผนราษฎร พิจารณาคดีที่ผู้แทนราษฎรถูกฟ้องในทางอาญา

อาศัยบทบัญญัติแห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑ ตามที่ได้แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม พุทธศักราช ๒๔๘๓ มาตรา ๓ ประชานศาลฎีกาโดยอนุมัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม วางระเบียบราชการฝ่ายตุลาการของศาลทั้งหลายไว้ ดังนี้

การรายงานเพื่อขออนุญาตสถาปนาแผนราษฎรดำเนินการพิจารณาคดีที่สามารถถูกฟ้องในทางอาญา ในระหว่างสมัยประชุมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๓ นั้น

- ๑. สำหรับคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ อันมีการไต่สวนมูลฟ้อง ให้ศาล รายงานไปยังกระทรวงยุติธรรม เพื่อขออนุญาตสถาปนาแผนราษฎร เมื่อได้ไต่สวนมูลฟ้องแล้ว ก่อนประทับฟ้อง
- ๒. สำหรับคดีที่อัยการเป็นโจทก์ จะมีการไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่ก็ ให้ศาลรายงานไปยังกระทรวงยุติธรรม เพื่อขออนุญาตสถาปนาแผนราษฎรในเมื่อโจทก์ยื่นคำฟ้อง

ระเบียบนี้วางไว้ ณ วันที่ ๑๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๘๓

(ลงนาม) วิกกรมรัตนสุภา
 ประธานศาลฎีกา

ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ฉบับที่ ๒ ว่าด้วย การขออนุญาตสถาปนาแผนราษฎร พิจารณาที่ผู้แทนราษฎรถูกฟ้องในทางอาญา เป็นระเบียบปฏิบัติของศาลที่ลงนามโดยประธานศาลฎีกา ตามพระธรรมนูญยุติธรรม มาตรา ๑ วรรคสาม ซึ่งบัญญัติให้ ประธานศาลฎีกามีหน้าที่วางระเบียบราชการฝ่ายตุลาการของศาลทั้งหลาย เพื่อให้กิจการของศาลดำเนินไปโดยเรียบร้อย

และเป็นระเบียบเดียวกัน ทั้งนี้โดยอนุมัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ในกรณีที่มีการ
"ไต่สวนมูลฟ้อง" ไม่ว่าผู้ฟ้องจะเป็นราษฎรหรืออัยการโจทก์จะต้องรายงานไปยังกระทรวง
ยุติธรรม เพื่อขออนุญาตสภาผู้แทนราษฎรเสียก่อน จึงจะสามารถดำเนินการต่าง ๆ ไปตาม
ขั้นตอนของการพิจารณาความได้ ต่อจากนั้นมากได้มีระเบียบปฏิบัติของศาล เรือง รายงานคดี
สมาชิกสภาาร่างรัฐธรรมนูญซึ่งถูกฟ้องในคดีอาญา ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ที่ น.ว. ๘/๒๕๐๒

กระทรวงยุติธรรม

๑๒ มีนาคม ๒๕๐๒

เรื่อง การรายงานคดีสมาชิกสภาาร่างรัฐธรรมนูญถูกฟ้องในคดีอาญา

เรียน ผู้พิพากษาศาลทั้งหลาย

อ้างถึง หนังสือกระทรวงยุติธรรม ที่ ๓๖/๒๔๘๒ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๔๘๒

ตามที่ กระทรวงยุติธรรมได้วางระเบียบการรายงานในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ถูกฟ้องในคดีอาญามาเพื่อปฏิบัติ ดังความพิสดารแจ้งตามหนังสือกระทรวงที่อ้างถึงข้างต้นนั้น
บัดนี้ กระทรวงยุติธรรมได้พิจารณาเห็นว่า ระเบียบการรายงานคดีสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎร ถูกฟ้องในคดีอาญาที่วางไว้ เป็นระเบียบปฏิบัติที่วางโดยอาศัยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่
ใช้อยู่ในขณะนั้น แม้อาจจะประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่ในปี พ.ศ. ๒๔๙๒ และ ปีพ.ศ. ๒๔๙๕
ระเบียบปฏิบัติที่ขึ้นก็ยังใช้ได้ เพราะบทบัญญัติเกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถูกฟ้องในคดีอาญา
มิได้เปลี่ยนแปลงในข้อสำคัญ แต่کنรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๔๙๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๙๕
ได้ถูกยกเลิกไป ไม่มีสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่สภาาร่างรัฐธรรมนูญและ
สมาชิกสภาาร่างรัฐธรรมนูญ และบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องแก่สมาชิกสภาาร่างรัฐธรรมนูญถูกฟ้องในคดี
อาญาก็บัญญัติเปลี่ยนแปลงไปจากบทบัญญัติเดิม

ฉะนั้น จึงขอให้ยกเลิกระเบียบปฏิบัติเดิมตามที่อ้างถึงข้างต้น และขอให้ปฏิบัติในกรณี

เกี่ยวแก่สมาชิกสภาารัฐธรรมนูญถูกฟ้องในคดีอาญาคงต่อไปนี้

๑. เมื่อศาลได้สั่งปล่อยหรือการพิจารณาไปตามคำร้องขอของประธานสภาารัฐธรรมนูญตามความในมาตรา ๑๓ แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร ไม่ว่าจะร้องขอตรงไปทางศาลหรือผ่านทางกระทรวงยุติธรรม ให้ศาลรายงานไปยังกระทรวงยุติธรรมโดยด่วน และในกรณีที่ประธานสภาารัฐธรรมนูญร้องขอตรงไปทางศาล ให้ศาลคัดสำเนาคำร้องขอของประธานสภาารัฐธรรมนูญส่งไปยังกระทรวงยุติธรรมพร้อมกันด้วย

๒. ถ้าต่อมาได้มีการชั่งหรือพิจารณาแล้วแต่กรณีให้ศาลรายงานไปยังกระทรวงยุติธรรม

๓. ถ้ามีการถอนฟ้อง ยอมความ หรือพิพากษาหรือคดีเสร็จไปจากศาลชั้นต้นด้วยเหตุอื่น รวมทั้งคดีอุทธรณ์ ฎีกา ให้รายงานผลไปยังกระทรวงยุติธรรมด้วย

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

กำธร พันธุลาภ
(นายกำธร พันธุลาภ)
ปลัดกระทรวงยุติธรรม

สำนักงานปลัดกระทรวง.

หนังสือของกระทรวงยุติธรรม ที่ ๘/๒๕๐๒ ลงวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๐๒ เรื่อง การรายงานคดีสมาชิกสภาารัฐธรรมนูญถูกฟ้องในคดีอาญา ได้วางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับขบวนการพิจารณาความในทางอาญาไว้ ครบครันชัดเจนดีมาก โดยเฉพาะกรณีการออกหมายปล่อยหรือการงดพิจารณาคดีตามคำร้องขอของประธานสภาารัฐธรรมนูญไม่ว่าจะร้องไปยังศาลโดยตรงหรือผ่านทางกระทรวงยุติธรรม ผู้พิพากษาจะต้องรายงานไปยังกระทรวงยุติธรรมโดยด่วน และหากมีการถอนฟ้อง ยอมความ หรือการมีคำพิพากษาหรือคำสั่งหรือเสร็จไปจากศาลชั้นต้นด้วยประการใด ๆ ก็ตาม ตลอดจนหากคดีมีการอุทธรณ์หรือฎีกาแล้ว จะต้องรายงานผลไปยังกระทรวงยุติธรรมด้วย

หลังจากที่ได้ประกาศใช้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๑ แล้ว กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการพิจารณาความต่าง ๆ ของสมาชิกวุฒิสภา ที่ได้วางไว้ก่อนก็ยกเลิกไป โดยใช้หลักเกณฑ์ใหม่ดังนี้

ที่ น.ว. ๒๘/๒๕๑๒

กระทรวงยุติธรรม

๑๒ มิถุนายน ๒๕๑๒

เรื่อง การรายงานคดีสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ถูกฟ้องคดีอาญา

เรียน ผู้พิพากษาศาลทั้งหลาย

อ้างถึง หนังสือกระทรวงยุติธรรม ที่ น.ว. ๘/๒๕๐๖ ลงวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๐๖

ตามที่ กระทรวงยุติธรรมได้วางระเบียบการรายงานในกรณีที่สมาชิกสภาข้าราชการ รัฐธรรมนูญฟ้องคดีอาญามาเพื่อถือปฏิบัติ ถึงความพิสดารแจ้งตามหนังสือที่อ้างถึงข้างต้นนั้น

บัดนี้ กระทรวงยุติธรรมได้พิจารณาเห็นว่า ระเบียบการงานคดีสมาชิกสภาข้าราชการ รัฐธรรมนูญฟ้องคดีอาญาที่วางไว้เป็นระเบียบ โดยอาศัยบทบัญญัติแห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรที่ใช้อยู่ในขณะนั้น แต่บทบัญญัติการปกครองราชอาณาจักรได้ถูกยกเลิกไป ไม่มีสมาชิกสภาข้าราชการ รัฐธรรมนูญ แต่มีสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนและบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องแก่สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนถูกฟ้องคดีอาญา กับบัญญัติเปลี่ยนแปลงแตกต่างกันไป

ฉะนั้น จึงได้ยกเลิกระเบียบปฏิบัติตามที่อ้างถึงข้างต้น และให้ปฏิบัติในกรณีเกี่ยวกับสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนถูกฟ้องคดีอาญาคงต่อไปนี้

๑. เมื่อสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนถูกฟ้องคดีอาญาให้ศาลรายงานไปยังกระทรวงยุติธรรม เมื่อประทับฟ้องไว้พิจารณาแล้ว
๒. ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม หากศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมให้รายงานไปยัง

กระทรวงยุติธรรม เพื่อขออนุญาตพิจารณาคดีจากสภาที่เห็นเป็นสมาชิกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๑๕ ถ้าสภาที่เห็นเป็นสมาชิกไม่อนุญาต เมื่อศาลเริ่มดำเนินการพิจารณาต่อไปหลังสมัยประชุมแล้ว ให้รายงานไปยังกระทรวงยุติธรรมด้วย

๓. ในกรณีที่สภาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนเป็นสมาชิกร้องขอให้ส่งปล่อยตัวสมาชิกผู้ถูกฟ้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๑๖ ถ้าเป็นการร้องขอผ่านกระทรวงยุติธรรม เมื่อศาลได้ปล่อยตัวและงดการพิจารณาไว้ ให้ศาลรายงานไปยังกระทรวงยุติธรรมโดยด่วน ถ้าเป็นการร้องขอตรงมายังศาล เมื่อศาลได้ปล่อยตัวและงดการพิจารณาคดีแล้ว ให้ศาลคัดสำเนาการร้องขอให้ปล่อยตัวส่งไปพร้อมกับรายงานดังกล่าวด้วย

ถ้าคดีได้มีการหรือพิจารณาคดีต่อไป ให้ศาลรายงานไปยังกระทรวงยุติธรรมเช่นกัน

๔. ไม่ว่ากรณีใด ๆ ให้ศาลรายงานไปยังกระทรวงยุติธรรม เมื่อมีคำพิพากษาและเมื่อคดีถึงที่สุดหรือเมื่อมีการถอนฟ้อง ขอมความหรือคดีเสร็จไปโดยประการอื่น

ในการรายงานเมื่อศาลมีคำพิพากษาลงโทษนั้น ถ้ามีการลงโทษจำคุกหรือกักขังแทนค่าปรับ ให้ปรากฏวันที่ได้ออกหมายแจ้งโทษแก่ชาค และให้คัดสำเนาพิพากษาส่งไปด้วย

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

บรรจบ เสาวรณ

(นายบรรจบ เสาวรณ)

ปลัดกระทรวงยุติธรรม

สำนักงานปลัดกระทรวง.

คำสั่งและระเบียบปฏิบัติของศาลยุติธรรมที่ปรากฏตั้งแต่หนังสือ "ข่าวศาล" ลงวันที่ ๑๕ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๕ จนกระทั่งถึงหนังสือเวียนของกระทรวงยุติธรรม ลงวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๑๒ ล้วนแล้วแต่เป็นระเบียบและแนวทางปฏิบัติของผู้พิพากษา ในด้านวิธีพิจารณาความอาญาต่าง ๆ เช่น การพิจารณาคดี การไต่สวนมูลฟ้อง การถอนฟ้อง คำพิพากษาหรือ

คำสั่ง ตลอดจนการอุทธรณ์และฎีกา จะต้องรายงานต่อกระทรวงยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขออนุญาตศาลเพื่อขอพิจารณาคดี จะต้องทำหนังสือผ่านกระทรวงยุติธรรมเสมอ

จะเห็นว่า คำสั่งและระเบียบปฏิบัติของศาลยุติธรรมที่ปรักฎเป็นลายลักษณ์อักษรจาก อดีตจนถึงปัจจุบัน ต่างยึดเอาหนังสือเวียนของกระทรวงยุติธรรม ที่ ๗๐/๒๔๘๒ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๔๘๒ เป็น "บรรทัดฐาน" เสมอ ทั้งนี้ เพราะหนังสือเวียนของกระทรวงยุติธรรม กังกลาว ใ้ปฏิบัติในทางปฏิบัติไว้อย่างชัดเจนและมีเหตุผลดี จนเป็นเหตุให้หนังสือเวียนของ กระทรวงยุติธรรมทุกฉบับที่ออกมาภายหลัง ต้องยึดถือเป็นแบบฉบับ แม้กระทั่งหนังสือเวียนของ กระทรวงยุติธรรม ที่ ๒๘/๒๕๑๒ ลงวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๑๒ ซึ่งเป็นระเบียบปฏิบัติของ กระทรวงยุติธรรมล่าสุดก็ยังคงยึดถือ คงเพิ่มเติมเพียงเล็กน้อยในส่วนที่เมื่อมีการถอนฟ้อง ยอมความ หรือคดีเสร็จไปช่วยประการอื่นใด ผู้พิพากษาจะต้องรายงานกระทรวงยุติธรรมเท่านั้น เป็นที่น่าสังเกตว่า หากมีการเปลี่ยนแปลงในทางการเมืองจนเป็นเหตุให้กองมีการ ใ้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่แล้วเมื่อใด เมื่อนั้นจะต้องมีหนังสือของกระทรวงยุติธรรมในส่วนที่เกี่ยวข้อง กับการพิจารณาคดีหรือการรายงานผลคดีของกระทรวงยุติธรรมควบคุมรัฐธรรมนูญใหม่เสมอ และระเบียบปฏิบัติของศาลยุติธรรมทุกฉบับจะมีลักษณะไปแนวทางเดียวกัน คือ การพิจารณาคดี สมาชิกวุฒิสภาในระหว่างสมัยประชุมแล้ว ผู้พิพากษาหรือศาลจะต้องร้องขออนุมัติจากสภาผู้แทน เป็นสมาชิกเสียก่อนเสมอ เป็นระเบียบปฏิบัติที่ศาลไทยมีเจตนารมณ์ที่จะแยกอำนาจตุลาการออก จากอำนาจฝ่ายบริหารอย่างเด็ดขาดไม่ก้าวท้าวซึ่งกันและกัน

ระเบียบปฏิบัติของกระทรวงยุติธรรมในปัจจุบัน คงใช้หนังสือเวียนของกระทรวง ยุติธรรม ที่ ๒๘/๒๕๑๒ ลงวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๑๒ เป็นแนวทางปฏิบัติ เพราะปัจจุบันยังไม่ มีหนังสือเวียนของกระทรวงยุติธรรมเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติในการพิจารณาคดีสมาชิกวุฒิสภาฉบับ ใหม่แต่อย่างใด ผู้เขียนเห็นวาระระเบียบปฏิบัติของกระทรวงยุติธรรม ที่ ๒๘/๒๕๑๒ ลงวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๑๒ นี้ ยังคงใช้การไต่ถามไม่มีสิ่งใดที่ขัดหรือมีอุปสรรคแก่การปฏิบัติแต่อย่าง ใด และหากจะมีระเบียบปฏิบัติฉบับใหม่ออกมาอีกก็คงจะมีลักษณะเหมือนเดิมทุกประการคงไม่มี สิ่งใดใหม่เพิ่มเติมอีก

การจับกุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เนื่องจาก สมาชิกรัฐสภาที่มีสถานภาพแตกต่างไปจากบุคคลธรรมดา เพราะถือว่าเป็น
ตัวแทนของประชาชน การจับกุมสมาชิกผู้กระทำความผิดจะต้องกระทำด้วยความรอบคอบและ
พิถีพิถัน ทั้งนี้ เพราะจะกระทบต่อ ชื่อเสียงและเกียรติภูมิของสมาชิกผู้ถูกจับ ดังนั้น ทางกรมตำรวจ
จึงได้วางระเบียบเกี่ยวกับจับกุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ในประมวลระเบียบการตำรวจ ภาค
ที่ ๑ ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ ๑ บทที่ ๗ ข้อ ๔๓ และ ๔๔ ลงวันที่ ๘
กุมภาพันธ์ ๒๔๘๘ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๔๓. เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องหาคดีอาญาให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑. ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับกุมหรือคุมขังหรือหมายเรียกตัวสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่ในกรณี
ที่ได้รับอนุญาตหรือในกรณีที่จะจับในขณะกระทำความผิด

ในกรณีที่ห้ามการจับสมาชิกในขณะกระทำความผิด ให้รายงานไปยังประธาน
สภาโดยด่วน และประธานสภาอาจส่งปล่อยผู้ถูกจับให้พ้นจากการคุมขังได้ ให้ปฏิบัติไปตามคำสั่งนั้น

๒. นอกสมัยประชุม เจ้าพนักงานมีอำนาจที่จะทำการจับกุมสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรผู้กระทำความผิดอาญาได้เช่นเดียวกับราษฎรทั่วไป แต่เมื่อจับกุมแล้วให้แจ้งให้ประธาน
สภาผู้แทนราษฎรได้ทราบโดยอัยยาศัย

๓. หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนใด กระทำความผิดนอกสมัยประชุม แต่ตาม
ทางสอบสวนเพิ่งได้หลักฐานเมื่อถึงสมัยประชุมแล้ว เจ้าพนักงานจะจับหรือจะออกหมายเรียก
ไปควบคุมไม่ได้เช่นเดียวกับที่เหตุเกิดในสมัยประชุมและให้พึงเข้าใจว่า ถ้าเจ้าพนักงานประสงค์
จะทำการจับกุมจักต้องรายงานขออนุมัติจากสภาผู้แทนราษฎรก่อน เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว จึงจะจับกุม
และควบคุมตัวได้

ข้อ ๔๔. การรายงานเพื่อขออนุมัติ เพื่อทำการจับกุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ดี
การรายงานการจับกุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนอกสมัยประชุมก็ดี ให้มีหนังสือแจ้งไปยังกระทรวงมหาดไทย
พร้อมด้วยเหตุผลและความจำเป็นซึ่งจะต้องทำการจับกุมสมาชิกผู้นั้น รวมทั้งให้รายงานด้วยว่า

หลักฐานในคดีนี้มีมูลควร เชื่อถือได้เพียงพอ เพื่อกระทรวงมหาดไทยจะได้ทำการติดต่อกับประธาน
สภาผู้แทนราษฎรต่อไป

ต่อมากระทรวงมหาดไทยได้ออกข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนิน
คดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓ เกี่ยวกับการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจดังต่อไปนี้

๑. นอกจากกรณีที่ได้อนุญาตไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา
๗๘ (๑), (๒) และ (๔) มาตรา ๑๑๗ กรณีการปฏิบัติกฎหมายจับของศาล กรณีการจับใน
คดีความผิดโทษ หรือคดีความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก และคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว
ไม่เกินสองพันบาทและการจับในกรณีฉุกเฉินและจำเป็นอย่างยิ่ง ก่อนที่จะทำการจับกุมหรือออก
หมายจับบุคคลใดเจ้าพนักงานจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานให้เพียงพอที่จะเชื่อได้ว่า ผู้ถูกกล่าว
หาได้กระทำความผิดอาญา ทั้งนี้ จะต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ต่อไปนี้ คือ

๑.๑ การจับกุมข้าราชการการเมือง สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิก
สภากรุงเทพมหานครให้ขอความเห็นชอบจากปลัดกระทรวงมหาดไทยหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายก่อน
หลังจากนั้นมาได้มีคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๓๓๕/๒๕๒๓ ลงวันที่ ๑๒ ธันวาคม
๒๕๒๓ เรื่อง "มอบหมายการให้ความเห็นชอบในการจับกุมหรือออกหมายจับบุคคล" ดังนี้

"โดยให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายพิจารณาให้ความเห็นชอบในการจับกุมหรือการออกหมาย
จับแทนปลัดกระทรวงมหาดไทยได้ทุกคดี เว้นแต่กรณีดังต่อไปนี้ ปลัดกระทรวงมหาดไทยจะเป็นผู้
พิจารณาเอง คือ

๑. การจับหรือออกหมายจับบุคคลตาม ๑.๑ ของข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย
ว่าด้วย ระเบียบการดำเนินคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓ เฉพาะข้าราชการการเมือง
และสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ"

ต่อมาได้มี "ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วย ระเบียบการดำเนินคดีอาญา
(ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๒๕" ลงวันที่ ๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้ยกเลิกข้อความในข้อ ๑.
แห่งข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๓ เป็นผลให้

ข้าราชการ เมืองและสมาชิกนิติบัญญัติแห่งรัฐ มีสถานะเช่นเดียวกับประชาชน โดยเจ้าหน้าที่
ตำรวจสามารถจับกุมได้โดยไม่ต้องขอความเห็นชอบจากปลัดกระทรวงมหาดไทยเสียก่อน

ข้อบังคับการประชุมสภา

ความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภา เป็นสิ่งละเอียดอ่อนและค่อนข้างซับซ้อน มีขั้นตอนและวิธี
การสืบเนื่องกับการปฏิบัติหลายประการ จึงต้องมีการวางกฎเกณฑ์และเงื่อนไขไว้รัดกุมมาก
เพื่อให้เกิดผลดีแก่การปฏิบัติ และจะต้องสอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญด้วย ดังนั้น ความ
คุ้มกันตามรัฐธรรมนูญจึงต้องมีบัญญัติไว้ในข้อบังคับการประชุมสภาด้วย

ประเทศไทยได้ประกาศใช้ "ข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎร
พ.ศ. ๒๔๗๖" เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ นับเป็นข้อบังคับการประชุมเป็นครั้งแรก แต่
ข้อบังคับครั้งแรกนั้นก็ยังมีข้อความกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการปฏิบัติของสภาในส่วนที่เป็นความคุ้มกันแต่
อย่างไรก็ตาม มาตรา ๘๖ จะได้ว่า "ข้อบังคับ การประชุมและปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎร
พ.ศ. ๒๔๗๗" และ "ข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของสภาผู้แทน พ.ศ. ๒๔๘๐" เป็น
ลำดับมา ก็ยังไม่ได้มีกฎเกณฑ์เกี่ยวกับความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาอีก

จนกระทั่งถึง "ข้อบังคับการประชุมปรึกษาของสภาผู้แทน พ.ศ. ๒๔๘๔" ได้ประกาศ
ใช้เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๔ ซึ่งนับเป็นข้อบังคับการประชุมฉบับที่ ๔ ของประเทศไทย
จึงได้มีการวางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาไว้เป็นครั้งแรก ทั้งนี้

ข้อ ๑๕๔ เมื่อประธานสภาได้รับแจ้งการขออนุญาตจับหรือคุมขังหรือหมายเรียก
ตัวสมาชิกไปทำการสอบสวน ในกรณีที่สมาชิกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาระหว่างสมัยประชุม ให้
ประธานสภาแจ้งต่อที่ประชุมเพื่อให้พิจารณาลงมติว่าจะอนุญาตหรือไม่

เมื่อประธานสภาได้รับรายงานว่ามีผู้จับกุมสมาชิกในขณะระทำความผิด
ระหว่างสมัยประชุม และประธานสภาได้ส่งการไปประการใดแล้ว ให้ประธานสภาแจ้งต่อที่

ประชุมโดยควน สมาชิกมีสิทธิซักถามเหตุผลในการที่ไต่ส่งไปนั้นได้ ในกรณีที่ประธานสภามิได้
ส่งไปเลย เมื่อสภามีเหตุผลอันสมควร อาจลงมติขอให้ประธานสภาพิจารณาส่งไปเลยก็ได้

ข้อ ๑๕๘ เมื่อประธานสภาได้รับแจ้งการขออนุญาตพิจารณาคดีอาญาในระหว่าง
สมัยประชุม ให้ประธานสภาแจ้งต่อที่ประชุมเพื่อพิจารณาเห็นว่า จะอนุญาตหรือไม่

ข้อ ๑๖๐ ในกรณีที่สมาชิกถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาคดีอยู่ก่อน
สมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุมแล้ว ให้สภาลงมติว่าจะร้องขอให้ส่งไปเลยหรือไม่

ถ้าที่ประชุมเห็นควรร้องขอให้ส่งไปเลย ให้ประธานสภาแจ้งให้พนักงานสอบสวนหรือ
ศาลทราบแล้วแต่กรณีโดยควน

ข้อบังคับการประชุมในส่วนที่เกี่ยวกับความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาเป็นครั้งแรกของสภานั้น
วางหลักเกณฑ์ไว้ในบทสุดท้าย ข้อ ๑๕๔ ข้อ ๑๕๕ และข้อ ๑๖๐ รวม ๓ ข้อ ของ "ข้อบังคับการประชุม
ปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๔๘๕" นับเป็นการวางหลักเกณฑ์ไว้ชัดเจนดีมาก
ไม่มีการบกพร่องเลย เป็นการแบ่งสิทธิและหน้าที่ระหว่างประธานสภากับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ไว้อย่างเป็นกลางมาก

ตอจากนั้นมาก็ได้มีการตรา "ข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎร
พ.ศ. ๒๔๘๕" ก็ได้มีการวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความคุ้มกันไว้เป็นครั้งที่ ๒ ในบทสุดท้ายข้อ
๑๕๔ ข้อ ๑๕๐ และข้อ ๑๕๑ ซึ่งข้อบังคับเหล่านี้ มีลักษณะและเนื้อหาเช่นเดียวกับ "ข้อบังคับ
การประชุมปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๔๘๕" แทบทุกประการ

นับตั้งแต่บัดนั้นมา ก็ได้มีการตราข้อบังคับเกี่ยวกับการประชุมและปรึกษาของสมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎรในส่วนที่เกี่ยวกับความคุ้มกัน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสมอ และถือกันเป็นประเพณี
ว่า หากจะมีการวางหลักเกณฑ์ในส่วนที่เกี่ยวกับความคุ้มกันแล้ว จะต้องนำมาบัญญัติไว้ใน "บทสุ
ท้าย" ของข้อบังคับการประชุมเสมอ แม้แต่ "ข้อบังคับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.
๒๕๒๒" ซึ่งประกาศใช้ เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๒ ก็ยังบัญญัติไว้ในบทสุดท้ายดังนี้

ข้อ ๑๓๘ ในกรณีมีเรื่องที่สภาจะต้องพิจารณาเกี่ยวกับการอนุญาตหรือไม่
อนุญาตให้มีการจับหรือคุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกไปทำการสอบสวนในฐานะเป็นผู้ต้องหา

ในคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุมตามมาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญ หรือในกรณีเรื่อง
 ที่สภาจะต้องพิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้มีการพิจารณาคดีอาญาที่สมาชิกถูกฟ้องในระหว่างสมัย
 ประชุมตามมาตรา ๑๒๒ ของรัฐธรรมนูญให้ประธานบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน
 ข้อ ๑๔๐ สภาจะประชุมปรึกษาเรื่องการร้องขอให้ปล่อยสมาชิก ซึ่งถูกคุมขัง
 ตามมาตรา ๑๒๓ ของรัฐธรรมนูญ จะกระทำใดต่อเมื่อประธานสภาขอปรึกษาที่ประชุมหรือสมาชิก
 เสนอญัตติโดยมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคน การพิจารณาเรื่องดังกล่าว ให้ประธานสภา
 บรรจุเข้าระเบียบวาระประชุมเป็นเรื่องด่วน

ส่วนข้อบังคับการประชุมสภาของ "วุฒิสมาชิก" นั้น ก็ได้มีบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ
 ความคุ้มกันสมาชิกเช่นเดียวกัน ประเทศไทยมีข้อบังคับการประชุมวุฒิสมาชิกเป็นครั้งแรก คือ
 "ข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของพฤฒิสภา พ.ศ. ๒๔๕๐" ซึ่งได้ประกาศใช้เมื่อวันที่
 ๓๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๔๕ แต่ยังไม่ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความคุ้มกันสมาชิกวุฒิสภาแต่
 อยางใด แม้จะมี "ข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของวุฒิสภา พ.ศ. ๒๔๕๑" ซึ่งเป็นข้อ
 บังคับการประชุมวุฒิสภา ฉบับที่ ๒ ก็ตาม ก็ยังมีไม่หลักเกณฑ์เกี่ยวกับความคุ้มกันวุฒิสมาชิกไว้
 แต่อย่างใด

จนกระทั่งมาถึง "ข้อบังคับการประชุมปรึกษาของวุฒิสภา พ.ศ. ๒๔๖๒" ซึ่งได้
 ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๒ จึงได้มีการวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความคุ้ม
 กันวุฒิสมาชิกไว้เป็นครั้งแรก ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑๔๐ ในกรณีเรื่องที่สภาจะต้องพิจารณาเกี่ยวกับการอนุญาตหรือไม่
 อนุญาตให้มีการจับหรือคุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกไปทำการสอบสวนในฐานะเป็นผู้ต้องหา
 ในคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุมตามมาตรา ๑๑๔ วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญหรือในกรณี
 เรื่องที่สภาจะต้องพิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้มีการพิจารณาคดีอาญาที่สมาชิกถูกฟ้องใน
 ระหว่างสมัยประชุม ตามมาตรา ๑๑๕ ของรัฐธรรมนูญให้บรรจุระเบียบวาระเป็น เรื่องด่วน

ข้อ ๑๔๑ การที่สภาจะประชุมปรึกษาในเรื่องการร้องขอให้ปล่อยสมาชิก
 ซึ่งถูกคุมขังอันเป็นการร้องขอตามมาตรา ๑๑๖ ของรัฐธรรมนูญนั้น จะกระทำใดต่อเมื่อ

ประธานสภาขอปรึกษาที่ประชุมหรือสมาชิก เสนอญัตติการพิจารณาเรื่องดังกล่าวให้บรรจुरะเบียบ
วาระเป็นเรื่องด่วน

นับตั้งแต่นั้นมา ในข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา จะต้องมีการบัญญัติความคุ้มครองวุฒิสมาชิก
เสมอมาใน "ข้อบังคับการประชุมของวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๑๘" ก็ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ในข้อที่ ๑๒๓
และข้อที่ ๑๒๔ ด้วยเช่นกัน แม้แต่ "ข้อบังคับการประชุมของวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๒๒" ซึ่งเป็น
ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภานับที่ ๔ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๒ ก็ยังได้
วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความคุ้มครองวุฒิสมาชิกไว้ดังนี้

ข้อ ๑๔๕ ในกรณีมีเรื่องที่สภาจะต้องพิจารณาเกี่ยวกับอนุญาตหรือไม่อนุญาต
ให้มีการจับกุมหรือคุมขังหรือหมายเรียกตัวสมาชิกไปทำการสอบสวนในฐานะเป็นผู้ต้องหาในคดี
อาญาในระหว่างสมัยประชุมตามมาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญหรือในกรณีมีเรื่องที่สภา
จะต้องพิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาต ให้มีการพิจารณาคดีอาญาที่สมาชิกถูกฟ้องในระหว่างสมัย
ประชุมตามมาตรา ๑๒๒ ของรัฐธรรมนูญ ให้ประธานสภาบรรจुरะเบียบวาระประชุมเป็น
เรื่องด่วน

ข้อ ๑๔๖ การที่สภาจะประชุมปรึกษาในเรื่องการร้องขอให้ปล่อยสมาชิก ซึ่ง
ถูกคุมขังอันเป็นการร้องขอตามมาตรา ๑๒๓ ของรัฐธรรมนูญนั้น จะกระทำใ้คดเมื่อประธานสภา
ขอปรึกษาที่ประชุมหรือสมาชิก เสนอญัตติ การพิจารณาเรื่องดังกล่าวให้ประธานสภาบรรจुरะเบียบ
วาระประชุมเป็นเรื่องด่วน

จะเห็นได้ว่า ทั้งข้อบังคับการประชุมของวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีหลัก
เกณฑ์วางไว้ในลักษณะคล้าย ๆ กัน และทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้โดยข้อบังคับการประชุมจะสอดคล้อง
คล่องรองรับกับรัฐธรรมนูญเป็นอย่างดี จะสังเกตเห็นว่า "ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา" จะเดิน
รอยตาม "ข้อบังคับการประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร" เสมอมา โดยข้อบังคับการประชุม
สภาผู้แทนราษฎรมีจุดกำเนิดก่อนข้อบังคับประชุมวุฒิสภาถึง ๒๐ ปี อาจจะเป็นเพราะบรรดา
วุฒิสมาชิกเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ มีการศึกษาขั้นพื้นฐานดีและได้รับการกลั่นกรอง โดยการแต่งตั้ง
จากพระมหากษัตริย์ ดังนั้นโอกาสที่จะประสมบังเหียนในทางคดีอาญาคงจะเกิดขึ้นน้อยหรือแทบ

จะไม่เกิดขึ้นเลย ผิดกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นตัวแทนโดยตรงของประชาชน อาจจะทำ
 การเพื่อผลทางการเมืองหรือผลประโยชน์ส่วนตัวของตน จึงมีโอกาสที่จะประสมปัญหาทางการเมือง
 ฟ้องร้องในทางคดีอาญามากกว่า จึงเป็นผลให้ข้อบังคับการประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
 เป็นลายลักษณ์อักษรก่อนข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา ข้อสังเกตประการสุดท้ายคือ ในส่วนที่เกี่ยวข้อง
 กับความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภา ทั้งข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาและข้อบังคับการประชุมสมาชิกสภา
 ผู้แทนราษฎร ค่างบัญญัติไว้ใน "บทสุดท้าย" ของข้อบังคับเสมอ ผู้เขียนเข้าใจว่าที่บัญญัติไว้ใน
 บทสุดท้ายนั้น น่าจะเป็นเพราะจะนำไปแยกไว้เป็นหมวดก็ไม่เหมาะสม เพราะมีบทบัญญัติสั้น ๆ
 และเล็กน้อย จึงต้องบัญญัติรวมไว้ในบทสุดท้าย รวมกับเรื่องของการประชุม

เมื่อได้พิจารณาดังค้ำรัฐธรรมนูญ ระเบียบปฏิบัติของกระทรวงยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับ
 ขออนุญาตสภาเพื่อพิจารณาคดีอาญาสมาชิกรัฐสภา ระเบียบการจับกุมสมาชิกรัฐสภาของกรม
 ตำรวจ ระเบียบข้อปฏิบัติการประชุมสภาของแต่ละสภา จะเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์กำหนดไว้ทั้ง
 หมกนั้นสอดคล้องและเกี่ยวโยงกันอย่าง เป็นระบบ สามารถที่จะทำให้ทั่วโลกและขั้นตอนของการ
 ปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภามีประสิทธิภาพได้อย่างดีไม่ติดขัดและจะต้อง
 คำนึงถึงว่า หลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้วข้างต้นทั้งหมดนี้จะมีผลสำคัญและศักดิ์เทียบกันไม่ยิ่งหย่อน
 กว่ากัน จึงจะส่งผลให้การปฏิบัติในด้านความคุ้มกัน ซึ่งมีปัญหาละเอียดอ่อนและขึ้นอยู่กับ
 สถานการณ์ทางการเมืองให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้